

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právní úkon – právní jednání

Helena Morozová

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Studijní obor: Právo

Studijní program: Právo a právní věda

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právní úkon – právní jednání

Vedoucí práce:

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Katedra občanského práva

Autor práce:

Helena Morozová

Plzeň 2013

„Naše vůle je buď určována něčím mimo sebe (zákony mimo sebe) a pak je heteronomní, nebo je určována zákony, které jsou v nás samých, a pak je autonomní.“

Immanuel Kant

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým“

Plzeň, květen 2013

Helena Morozová

Poděkování

Na úvod své diplomové práce bych velmi ráda poděkovala všem, kteří mě při jejím vypracování podporovali a pomáhali. Především děkuji panu doktorovi JUDr. Jindřichovi Psutkovi, Ph.D., jenž mi vždy pomohl a hlavně poradil, jakým směrem se ve své práci dále ubírat. Děkuji mu i za jeho trpělivost a velmi pozitivní přístup.

Na druhém místě bych ráda poděkovala své rodině, především matce, která mě podporovala nejen při psaní diplomové práce, ale i po celou dobu studia na Západočeské univerzitě v Plzni. Stejně tak děkuji své sestře, která mi vždy svým úsměvem rozjasňovala chmurné zkouškové dny.

Obrovské poděkování bezesporu patří i členům studentské organizace ELSA Plzeň, díky kterým jsem měla možnost prožít svá studentská léta naplno.

A v poslední řadě bych také chtěla poděkovat řadě vyučujících, působících po určitý čas na Fakultě právnické, především panu Prof. Dr. JUDr. Karlovi Eliášovi, jehož lidský přístup k právu mě osobně velmi ovlivnil a zároveň obohatil v pohledu na právo jako takové.

Seznam užitých zkratk:

apod.	a podobně
BGB	německý občanský zákoník
např.	například
NOZ	nový občanský zákoník (zákon číslo 89/2012 Sb.)
obč. zák.	občanský zákoník
odst.	odstavec
resp.	respective
srov.	srovnejte
tj.	to jest
tzv.	to znamená
ust.	ustanovení

Obsah

Úvod.....	1
1. Právně-relevantní projev vůle.....	3
1.1 Vůle vnitřní a vůle projevená	5
1.2. Náležitosti projevu vůle	8
1.2.1 Svoboda vůle.....	8
1.2.2 Vážnost vůle	11
1.2.3. Určitost projevu vůle.....	13
1.2.4. Srozumitelnost projevu vůle	14
1.2.5. Náležitosti subjektů činící projev vůle	15
1.2.6. Forma projevu vůle	18
2. Výklad projevu vůle.....	22
3. Následky vad projevu vůle	32
3.1. Neplatnost projevu vůle	33
3.2. Možnosti zhojení neplatnosti projevu vůle	37
3.3. Další následky vad projevu vůle.....	41
3.3.1. Nicotnost.....	41
3.3.2 Možnost odstoupení od smlouvy	42
3.3.3 Relativní neúčinnost	43
3.4. Omyl.....	45
4. Závěr	49
Summary:.....	54
Seznam použité literatury	55
1. Monografie:	55
2. Odborné články, příspěvky a kvalifikační práce:.....	56
3. Zákony:.....	56
4. Rozhodnutí soudů:.....	56
5. Důvodové zprávy	57
6. Inernetové zdroje.....	57

Úvod

Jak je z názvu mé diplomové práce patrné, za téma jsem si zvolila : „Právní úkon – právní jednání.“ Volba tématu však nebyla náhodná, jelikož jak uvádí prof. Knapp „*právní úkon je stěžejním pramenem autonomního práva*“¹. Osobně také považuji právní jednání, které je v současné právní úpravě nesprávně označováno právními úkony, za základ práva. Přesněji tvoří základ práva závazkového a nelze se bez něj obejít ani v oblasti práva rodinného, práva dědického či práv věcných. Právě z tohoto důvodu mám za to, že znalost jeho náležitostí, vad a jejich řešení je klíčová, zaujímá totiž velmi důležité místo v právní nauce.

V textu výše jsem užila dva pojmy – právní úkon a právní jednání. Oba pojmy jsou v současné době široké veřejnosti známé, často považované za identické. Nový občanský zákoník (z. č. 89/2012 Sb.) však pojem právní úkon již neobsahuje a naopak jej nahrazuje dle dřívější právní úpravy pojmem právní jednání. Není ale možné tyto dva pojmy považovat za totožné. Právní jednání ve smyslu NOZ vyvolává mnohem širší následky, než jaké na sebe váže právní úkon dnes. To však v žádném případě neznamená, že by tyto následky nebyly již v současné době spojené s právním úkonem. Často však byly opomíjeny či přijímány jako samozřejmé.

Lze tedy říci, že současná účinná občanskoprávní úprava ve svém § 34 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník obsahuje legální definici právního úkonu. Dle této definice *je právní úkon projev vůle směřující zejména ke vzniku změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým pojmem spojují*.² Tato legální definice, která byla již dříve zavedena tzv. středním občanským zákoníkem číslo 141/1950 Sb., vychází z německého pojetí a představuje naprostý odklon od klasické civilistiky. Jediným cílem pro přijetí tohoto názvosloví byla snaha zákonodárců zpřístupnit zákoník lidovému chápání a z toho důvodu musela být ustanovení občanského zákoníku oproštěna od jednotlivých druhů právního jednání. Důvodová zpráva k tomuto zákoníku jasně

---

¹ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0177-5, strana 142

² Česká republika. Občanský zákoník. In: 40/1964, § 34, 1964. Dostupné z: beck-online.cz

deklarovala, že výraz právní úkon vyznačuje svůj obsah i jazykově vhodně a vyhovuje nejen řeči české, ale i slovenštině.³ Přičemž díky následné novele se stejně jednotlivé druhy právního jednání v zákoně objevily a tím snahy o zjednodušení byly zbytečné a v důsledku zavádějící. Tedy zákon č. 89/2012 Sb. se ve snaze o nápravu vrací k tradičnímu právnímu pojmosloví a v rámci těchto změn také k pojmu právní jednání. Obnovený výraz také lépe vyhovuje po jazykové stránce (srov. „Právně jedná“ a proti tomu „činí právní úkon“).⁴

Svoji práci jsem se rozhodla rozdělit do tří hlavních kapitol. V první z nich bych ráda vymezila projev vůle, zaměřila se na souladnost vůle vnitřní a vůle projevené a popsala jednotlivé náležitosti projevu vůle. Druhá kapitola bude věnována výkladu, který považuji za neodmyslitelně spjatý s projevem vůle, jelikož právě díky výkladu často pochopíme pravý význam, který subjekt činící projev vůle zamýšlel. V poslední kapitole své práce, tedy třetí kapitole, bych ráda rozvedla situace, které mohou nastat v případě, že se projev vůle ani pomocí výkladu nepodaří udržet v platnosti.

V celé své práci se budu snažit i jednotlivé instituty českého práva srovnat s obdobnými instituty v zahraničí. Především s právem německým a francouzským. Jelikož právní úpravy těchto států – BGB a Code Civil považuji za jedny ze základních a nám nejbližších.

Více se zaměřím na práci s novým občanským zákoníkem, vymezit bych hlavně chtěla především „novinky“ který tento zákon přináší a srovnat je se současným stavem a judikaturou soudů.

Jsem si však plně vědoma, že téma, které jsem si zvolila je velmi obsáhlé a široké. Proto mojí hlavní snahou nebude jej pojmout celé, ale zaměřím se na nejdůležitější aspekty, které s právním jednáním souvisejí.

---

³ Srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., K §545 – 554, 2012 dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁴ Srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., K §545 – 554, 2012 dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

1. Právně-relevantní projev vůle

Již římské právo zastávalo názor, že *má-li mít vůle člověka právní význam, je nezbytně nutné, aby byla projevena. Pokud projevena není, může mít relevanci ve sféře náboženského přesvědčení.*⁵ Je tedy možné mít za to, že právě římské právo dalo základ současné koncepci vůle (*voluntas*), která je definována jako prvek právního úkonu (společně s vědomím právních následků jednajícího tvoří subjektivní stránku projevu vůle), jako psychickou kategorii, která vyjadřuje psychický vztah jednajícího subjektu k zamýšleným právním následkům.⁶ Toto vymezení přebrala nejen česká právní úprava, ale i občanský zákoník v Německu.

Po tomto vymezení je však na místě položit si otázku, zda veškeré chování jedince, které vychází z projevu vůle, je právním úkonem. V případě, že bychom na tento názor přistoupili, znamenalo by to, že mezi právní úkony se řadí jednotlivé složky lidského života, např. plavání v rybníku. Jak uvádí prof. Knapp *život lidský by se tak redukoval na konání právních anebo popř. protiprávních úkonů. Absurdita takového závěru je i zde intuitivně jasná, dokázat ji však není snadné.*⁷

Občanský zákoník (zákon č. 40/1964 sb.) ve svém ustanovení § 34 definuje právní úkon jako *projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují.*⁸ Právě tato definice je velmi kritizována panem prof. Eliášem, jelikož ten má za to, že výraz „*zejména*“ *implikuje existenci takových právních úkonů, které vznik, změnu nebo zánik práv nebo povinností nezpůsobují, aniž by však bylo zřejmé, jak takové neuzavřené a nedefinující definici rozumět a jak ji prakticky uplatňovat.*⁹

---

⁵ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5., str. 92

⁶ HENDRYCH, Dušan. *Právnický slovník*. 2., rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, xx, 1320 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 80-717-9740-5., str. 1040

⁷ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0177-5, strana 142, str. 143

⁸ Česká republika. Občanský zákoník. In: 40/1964, § 34, 1964. Dostupné z: beck-online.cz

⁹ [online]. [cit. 2013-05-17]. Dostupné z:

http://iuridictum.pecina.cz/w/Pr%C3%A1vn%C3%AD_jedn%C3%A1n%C3%AD

Osobně bych právní jednání spíše definovala jako projev vůle, který po splnění zákonem předepsaných náležitostí směřuje ke způsobení právních následků, jenž jsou právním řádem předjímány. Tedy *aby projev vůle mohl být považován za relevantní, je třeba, aby byl zaměřen na způsobení právních následků, které jsou dle právních předpisů s ním spojené, a dále aby byl projev vůle uznán za právně relevantní dle právního řádu. Právní pojem „projev vůle“ je užší a týká se pouze právně významných volných projevů.*¹⁰ Z této definice vcelku jasně vyplývá, že ne každý projev vůle je právním jednáním, a je nutno přísně rozlišovat, kdy projevená vůle je pouze společenskou přátelskou úsluhou (liberalita) či faktickou činností a kdy naopak je právním úkonem.

Aby se právní úkon mohl stát právně relevantním je však třeba, aby obsahoval určité pojmové znaky. Jelikož pokud by se stalo a tyto pojmové znaky v právním úkonu absentovaly, pohlíží se na právní úkon jako by vůbec nevznikl. Přesněji *chybí-li jen jeden z prvků právního úkonu, nelze hovořit ani o vadném právním jednání, ale jde o zdánlivé právní jednání (non negotium).*¹¹ Jako pojmové znaky lze vytýčit:

- a) *projev vůle*
- b) *jeho zaměření (směřovanost) na vznik, změnu či zánik práv a povinností*
- c) *uznání (aprobace) právním řádem*¹²

V odborné literatuře se často setkáme i s názorem, že mezi pojmové znaky právního úkonu lze řadit i nastoupení následků, které jednající svým projevem vůle zamýšlel.¹³ Abychom mohli hovořit o pojmových znacích je nutno mít na paměti, že tím jsou zamýšlené jen takové znaky, bez kterých by právní úkon jako takový nemohl být za právní úkon považován. Tedy z tohoto důvodu se nastoupení následku nemůže řadit mezi pojmové znaky.¹⁴

---

¹⁰ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959, str. 172

¹¹ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959, str. 175

¹² MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5, str. 31

¹³ Srov. FIALA, Josef. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 3., opravené a doplněné. Brno: Nakl. Doplněk, 2002, 433 p. ISBN 80-723-9111-9, str. 25

¹⁴ Srov. MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5, str. 31

1.1 Vůle vnitřní a vůle projevená

Základním definičním znakem právního jednání je tedy bezesporu projev vůle, který v sobě zahrnuje dvě složky. Tou první je vůle vnitřní (volonté – subjektivní prvek) a vnější projev této vůle, který je seznatelný okolí (manifestation – objektivní prvek). *Pojem „vůle“ užíváme v právu jako označení pro výsledek procesu rozhodování, pro výsledek duševního pochodu, při kterém dochází ke zvažování různých možností a k dosažení stanoviska, za které je člověk připraven odpovídat.*¹⁵

Právní teorie stojí za názorem, že bez vůle vnitřní, stejně tak bez jejího vnějšího projevu, není možné o právním jednání vůbec hovořit. *„Kdo říká něco jiného, než chce, neříká ani to, co znamenají slova, protože to nechce, ani to, co chce, protože to neříká“.*¹⁶ *Přirozený vztah mezi vůlí a jejím projevem je jejich shoda.*¹⁷ Je tedy možno dojít k závěru, že projev vůle se stává právně relevantním pouze za předpokladu souladu vůle a jejího projevu, přesněji souladu subjektivního i objektivního prvku, které spolu jsou v příčinné souvislosti. Avšak jelikož je vůle složkou vědomí, je velmi složitě dokazatelná. Právě tato prokazatelnost je prvním z problémů, na který praxe naráží, totiž *zjišťování existence vůle v určitém konkrétním případě, tj. zjišťování zda při určitém projevu vůle ten, kdo vůli projevil, ji i skutečně měl, tj. zda skutečně chtěl to, co projevil, že chce.*¹⁸ Jelikož by bylo velice obtížné u každého projevu vůle zjišťovat, zda opravdu odpovídá vůli skutečné, předpokládá se, že se projev s vůlí shodují.

Pro případ, že by tomu však takto nebylo a vzniklo by vážné podezření, že projev vůle je odlišný od vůle vnitřní, je možné se přiklonit k jedné z teorií právního jednání. Těmi teoriemi jsou teorie vůle a teorie projevu.

---

¹⁵ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959, str. 175

¹⁶ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5., str. 95

¹⁷ MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5, str. 49

¹⁸ KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI, 2005, 3 v. ISBN 97880735712761, str. 138

Teorie vůle (teorie subjektivní) se odvozuje od názoru německého civilisty F.C. Savigny: „Dle teorie vůle musí být vůle sama o sobě považována za důležitou a účinnou, a jen proto, že je vnitřní, neviditelnou událostí, potřebujeme znamení, ze kterého může být pro ostatní seznatelná, a toto znamení, kterým se vůle vyjevuje, je právě projev. Z toho ale plyne, že shoda vůle s projevem není něco náhodného, nýbrž jejich přirozený vztah“¹⁹ Dle této teorie je vůle sama již velmi podstatným znakem. Nahlíží se na ni, jako by existovala odděleně a samostatně. Projev je pouze deklaratorním prvkem, dle kterého má být vnitřní vůle projevena okolím.

Naopak zastánci teorie projevu mají za to, že vnitřní vůle je vtělenou do projevu a tedy samostatně neexistuje. Berou v potaz určité vnitřní psychické procesy, avšak jim nepřisuzují žádnou důležitost. Dle této teorie je v podstatě jedno, zda se vnitřní vůle shoduje s projevem, jelikož projev i bez souladu s vnitřní vůlí je právně závazný. Tato teorie se stala velice často přijímanou a často používanou v judikatuře. „Projevem vůle možno tedy nazvati takové jednání člověka, které ve spojení s okolnostmi současnými nebo předchozími opravňuje předpoklad, že v něm určitá vůle došla vnějšího výrazu, a že jednající měl úmysl, učiniti druhé, zúčastněné osobě o svojí vůli sdělení. Při tomto širším vymezení pojmu projevu vůle sotva možno odporovati názoru, že vedle projevu nemůže býti článkem skutkové podstaty jednání právního i vnitřní vůle sama. Neboť vnitřní vůle může býti relevantní jen tehdy, když se projevila, projevití se může jen jistým chováním se individua, a toto chování jest projevem, z něhož v souvislosti s okolnostmi preasumujeme onu vnitru skrytou a v žádné jiné způsobě se nezhmotňující vnitřní vůli.“²⁰

Po zmapování obou teorií právního jednání se domnívám, že ani jedna z nich nemůže v současné době platit bezvýhradně. Obě jsou velmi jednostranně zaměřeny, a jejich soulad se současným právním stavem by se hledal velice těžce. Proto je nutné hledat mezi nimi kompromis. „Správné řešení vztahu skutečné a projevené vůle spočívá v poměřování principů a hodnot, které jsou

---

¹⁹ SAVIGNY, F.K. *System des heutigen Römischen Rechts*. 3, sv.1. Vydavatelství Veit und Comp, Berlin 1840, s. 258 srov. MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5, str. 50

²⁰ SVOBODA, Emil: *Vůle vnitřní a vůle projevená právním činem*, Praha 1911, str. 65.srov. MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5, str. 52

*v teleologickém pozadí právního institutu právního jednání.*²¹ Právní teorie označuje tento kompromis jako teorii důvěry.

Jak jsem již uvedla výše, základem právního jednání je tedy vůle, přesněji vůle vnitřní a vůle projevená, prostá omylu. Avšak aby se vůle a její projev staly právně relevantními, nestačí, že budou směřovat ke způsobení právních následků, ale je třeba, aby splňovaly zákonem stanovené náležitosti.

---

²¹MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5, str. 54

1.2. Náležitosti projevu vůle

Zákon ani právní teorie nevymezují náležitosti vůle samostatně, ale odvozují je od komplexního pojetí projevu vůle. Přesněji § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník stanoví, že *právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně, jinak je neplatný.*²² Z tohoto ustanovení zákona je možné vcelku snadno vymezit náležitosti vůle a jejího projevu, jimiž jsou svoboda, vážnost, určitost a srozumitelnost. Dále tuto vůli musí vyjavit subjekt k tomu způsobilý, a to určitou formou, kterou stanoví zákon, nebo se nechává na vůli stran dohody.

Nový občanský zákoník ve svém § 546 výslovně stanoví, že právně, tedy zákonem uznaným způsobem, jedná osoba projevující vůli konáním nebo opomenutím. Přičemž vůle musí být vážná, svobodná, srozumitelná a určitá. Tedy požadavky na vůli jednajícího subjektu má NOZ stejné jako stávající právní úprava. Avšak v případě, že vůle jednajícího subjektu nebyla učiněna vážně, svobodně, určitě a srozumitelně, (což dle současné právní úpravy se považuje za neplatný právní úkon), nový občanský zákoník na tento projev vůle pohlíží tak, jako by vůbec nenastal. Nepojí s ním žádné následky, jelikož třeba vůle, která nebyla projevena vážně, není vůlí vůbec, tedy neexistuje.

1.2.1 Svoboda vůle

Jak již z výše citovaného ustanovení zákona vyplývá, je svoboda první náležitostí vůle. Jedná se tedy vlastně o „*neexistenci působení vnějších rušivých vlivů, které jednajícího člověka jinak zbavují volnosti rozhodnout se, zda určitý projev vůle učiní či neučiní, nebo tuto jeho volnost nepřiměřeně omezují.*“²³ Pokud bychom vycházeli přímo z této definice, bylo by ideální, aby se před problém rozhodnutí postavil absolutně nezátížený člověk, nejlépe právě narozený, který byl vychováván odděleně od společnosti, avšak je plně schopný vlastního právního uvážení. V tomto kontextu je svoboda projevu pouhou fikcí a tedy v realitě záleží jen na subjektu, zda se rozhodne, že se bude či nebude chovat

---

²² Česká republika. Občanský zákoník. In: 40/1964, § 34, 1964. Dostupné z: beck-online.

²³ KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI, 2005, 3 v. ISBN 97880735712761, str. 152

právně. Tedy pokud se subjekt samostatně rozhodne a své rozhodnutí i svobodně projeví, má se za to, že podmínka svobody byla splněna.

Za svobodný však není možné považovat projev vůle, který byl učiněn pod hrozbou přímého fyzického donucení či vlivem bezprávné výhrůžky. Stejně ujednání dle mého názoru lze přičítat i projevu vůle, který je činěn v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek. S problematikou donucení se již potýkalo právo římské, které však považovalo za vadnou pouze vůli, která vycházela z donucení fyzického. Psychické donucení bylo považováno pouze za pohnutku, která byla právně nevýznamnou. Ochranu proti psychickému násilí ukotvil v římském právu až preator Octavius svým výrokem: „*Quod metus causa gestu meriti, datum non habebit*“ (*Co bude provedeno (ujednáno) ve strachu, nebude považováno za řádné*).²⁴

Stejně tak, jako násilí či nátlak vnímáme v našem právním řádu jako vadu projevu vůle, vnímá ji podobně i francouzský Code Civil a to přesněji v ustanoveních článků 1112 – 1115.

Za fyzické donucení tedy považujeme situaci, kdy jednajících neprojevuje svoji vůli, není jednajícím umožněno, aby se jeho vůle projevila, a uplatňuje se pouze vůle donucujícího. U psychického nátlaku a bezprávné výhrůžky dochází k projevům vůle, ke kterým by za normálních okolností nedošlo. Nejpřesněji najdeme vymezení fyzického donucení a psychického nátlaku v rozsudku Nejvyššího soudu 33 Odo 17/2002: „*Požadavek svobodně učiněného právního úkonu vylučuje platnost úkonu učiněného jednak pod tlakem násilí a jednak pod tlakem bezprávné výhrůžky. Násilí (tzv. fyzické donucení, vis absoluta) spočívá v takovém fyzickém nátlaku na jednajícího, a tím tedy i v nátlaku na jeho vůli, který vylučuje, aby se jeho vůle jakkoli uplatnila, a jímž se místo jeho vůle prosazuje vůle donucujícího. Násilí musí mít takovou povahu a intenzitu, aby uplatnění vůle donucovaného bylo zcela vyloučeno a aby jeho vůle byla nahrazena vůlí donucujícího. Násilí musí být protiprávné a mezi ním a učiněným projevem musí být příčinná souvislost, tj. učiněný projev musí být výsledkem násilí. Bezprávná výhrůžka (tzv. psychické donucení, vis compulsiva) je bezprávné působení na vůli člověka, které v něm vzbuzuje důvodný strach z újmy, již se hrozí*

---

²⁴ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5, str. 96

*tak, že se jeho vůle, projevená v právním úkonu, utváří pod vlivem tohoto strachu. Bezprávnost výhrůžky spočívá v tom, že se jí vynucuje něco, co takto nesmí být vynucováno; může spočívat v tom, že je vyhrožováno něčím, co hrozící vůbec není oprávněn provést, popř. něčím, co je sice oprávněn provést, ale čím není oprávněn hrozit za tím účelem, aby pohnul jiného k určitému právnímu úkonu. Mezi hrozbou a učiněným projevem musí být příčinná souvislost; to znamená, že z hrozby musí pramenit strach, který má přímý vliv na utváření projevené vůle. Výhrůžka musí tedy být takové povahy, že v druhém důvodný strach vzbuzuje²⁵. Další rozsudek Nejvyššího soudu zase naopak uvádí, kdy využití hrozby není vnímáno jako bezprávná výhrůžka, ale naopak jako oprávněný nátlak, který neplatnost právního jednání nenavozuje: *Hrozí-li někdo tím, co je oprávněn provést a čím je oprávněn hrozit za tím účelem, aby druhou stranu přiměl k určitému jednání, nejde o bezprávnou výhrůžku, ale o oprávněný nátlak, který nemůže být důvodem neplatnosti právního úkonu uzavřeného pod jeho vlivem.*²⁶*

Pro mě osobně je však velmi překvapující názor, který v současné době zastávají soudy ve své rozhodovací činnosti. Přesněji názor, že v případě, kdy bezprávnou výhrůžku použije třetí osoba, zakládá to neplatnost právního jednání pouze v případě, že o ni druhý subjekt právního jednání věděl a využil ji. Tento názor můžeme najít například v rozsudku Nejvyššího soudu 31 Cdo 135/2007, který ve svém druhém odstavci uvádí: „*Je-li původcem psychického donucení (bezprávné výhrůžky) třetí osoba (a nikoliv druhý účastník smlouvy), je takto „vynucený“ právní úkon absolutně neplatný pro nesvobodu vůle jen tehdy, jestliže druhý účastník smlouvy o existenci tohoto psychického nátlaku nejen věděl, ale též jej využil.*“²⁷ Avšak toto rozhodnutí není ojedinělé, dále se stejným názorem pracují senáty jednotlivých soudů a najít jej můžeme například v nálezu Ústavního soudu II. ÚS 315/2000, který řeší nesvobodně uzavřenou kupní smlouvu pod bezprávnou výhrůžkou vystěhování do zahraničí. Ústavní soud v tomto svém nálezu uvádí: „*V tomto případě by ovšem musel druhý subjekt právního úkonu nejen vědět o existenci bezprávné výhrůžky, ale též jí využít*“²⁸ Jak jsem uvedla již na začátku tohoto odstavce, je pro mě tato praxe soudů zcela

²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 03. 2004, sp. zn. 33 Odo 17/2002, in Beck-online.cz

²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 09. 12. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1522/96 in <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/bezpravna-vyhruzka-a-opravneny-natlak-59629.html>

²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 08. 2009, sp. zn. 31 Cdo 135/2007 in Beck-online.cz

²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 20.02.2001, sp. zn. II ÚS 315/2000 in Beck-online.cz

nepochopitelná. Bezprávnou výhrůžku, která zakládá nesvobodu projevené vůle, považuji za velice silný argument pro neplatnost celého právního jednání a domnívám se, že je naprosto irelevantní, kdo tuto výhrůžku učinil. Tedy v tomto případě se kloním k názoru JUDr. Vrchy, který ve svém článku uvedl: „Právní úkon učiněný v důsledku právně relevantní výhrůžky je ve smyslu § 37 odst. 1 ObčZ absolutně neplatný, nezávisle na tom, zda druhý účastník o této právně významné okolnosti, resp. o tomto psychickém nátlaku věděl a využil jej, či nikoli.²⁹ Stejný názor zastává i prof. Fiala, který k této problematice uvádí: „Jestliže při násilí má jednající jedinou možnost, a to projevit vůli dominujícího, u bezprávné výhrůžky má dvě možnosti, buď nepodlehout výhrůžce a projevit svoji vlastní skutečnou vůli, nebo se podřídí a projevit vůli deformovanou. Následky spojené s tímto projevem nesvobodné vůle nastávají jak v případě, kdy bezprávná výhrůžka pochází od druhého účastníka, tak i tehdy, když druhý účastník jen využívá bezprávnou výhrůžku pocházející od třetí osoby, a také tehdy, když o ní vůbec neví.³⁰

1.2.2 Vážnost vůle

Aby bylo možné mluvit o právně relevantním projevu vůle, je nutné nejen, aby tento projev byl svobodný, ale také aby jej jednající osoba myslela vážně. Přesněji jde o takový projev vůle, kdy subjekt projevující svoji vůli má za cíl tímto svým projevem způsobit právní následky, které právní věda s takovým projevem vůle obvykle spojuje.

Nevážnost vůle nastává při záměrném nesouladu mezi vůlí vnitřní a vůlí projevenou (viz. výše). Jednající však očekává, že jeho projev vůle nebude z tohoto důvodu posouzen jako právně relevantní (a to buď záměrně či nikoliv). Můžeme tedy říci, že takový projev vůle postrádá hlavní složku, tedy vnitřní vůli jednajícího. S nevážnou vůlí se můžeme setkat u hry, vyučování či u projevů činěných v žertu nebo v případech simulace, disimulace, mentální rezervace (vnitřní výhrady).

---

²⁹ VRCHA, Pavel. K otázce neplatnosti právního úkonu pro nedostatek svobody vůle. *Právní rozhledy* 2/2010. roč. 2010, č. 2, 67 - 68.

³⁰Srov. FIALA, Josef. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 3., opravené a doplněné. Brno: Nakl. Doplněk, 2002, 433 p. ISBN 80-723-9111-9, s. 36

Nejpřesnější definici vážného projevu vůle můžeme najít v první větě rozsudku Nejvyššího soudu 30 Cdo 2781/99, který se zabýval odstoupením od smlouvy o prodeji automobilu: „*Na existenci vážné vůle k právnímu úkonu lze usoudit z objektivních skutečností, za nichž byl učiněn, a sice, byl-li učiněn způsobem a za okolností, které nevzbuzují pochybnosti, že subjekt projevující vůli zamýšlel přivodit právní účinky, které zákon s takovým projevem vůle spojuje. Nevážnost vůle jednajícího je zpravidla zřejmá u projevu vůle učiněného žertem, zjevnou nadsázkou, při hře, na jevišti. Pokud vzniknou pochybnosti o vážnosti vůle, je třeba posuzovat konkrétní okolnosti případu; na jejich podkladu a z hlediska jejich vzájemných souvislostí pak učinit příslušný závěr. Usuzovat na splnění základních náležitostí právního úkonu, včetně jeho vážnosti, lze jen podle okolností, za nichž byl aktuálně učiněn.*“³¹ Tedy aby byla projevená vůle vážná, měla by být prostá omylu a není možné ji předstírat.

Zvláštním případem je tzv. simulace neboli vědomý nesoulad mezi vůlí vnitřní a vůlí projevenou. Často simulaci najdeme při vícestranných jednání a to u obou smluvních stran. Jde o tzv. uzavření smlouvy „na oko“, tedy kdy účastníci projevu vůle se předem dohodnou, že smlouva má vyvolat pouze zdání, že byla uzavřena. V reálu však k jejímu naplnění nedojde. Simulace se však velmi často přechyluje k disimulaci. Tedy k právnímu jednání, které spočívá také v nesouladu vůle vnitřní s vůlí projevenou, jehož cílem je zastítn simulovaným právním jednáním jiné právní jednání, které je však myšleno vážně. Jde tedy o případ, kdy strany uzavřou např. dvě smlouvy. Jednu předstíranou a druhou vážnou, avšak tajnou. *Disimulovaný projev vůle však zůstává v platnosti, ovšem pouze za podmínky, když se svým obsahem nebo účelem nepříčí zákonu, ani jej neobchází a že se ani nijak nepříčí zájmům společnosti*³². Simulace a disimulace je častým jevem a to ve všech právních řádech. Francie například rozeznává čtyři formy simulace. Nejzávažnější z nich je asi simulace, která spočívá v totožnosti smluvní strany, kdy je smlouva uzavřena naprosto s jinou osobou, než která je uvedena jako smluvní strana (existence tzv. bílého koně). Dále je možné simulovat některé obsahové náležitosti, zbytek je však míněn vážně. Třetím druhem simulace, se kterou pracuje francouzské právo, je simulace známá

---

³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 9. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2781/99 in beck-online. cz

³² SOUČKOVÁ, Marie. *Zákoník práce: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001, xxi, 908 s. ISBN 80-717-9341-8, s. 242

v České republice právě pod pojmem disimulace. A čtvrtou, poslední, je simulace obdobná s tou naší.

Německý právní řád pracuje s pojmem mentální rezervace. Při mentální rezervaci jde o případ, kdy jednatel vystupuje způsobem, který u druhé strany nevyvolává žádné pochybnosti. Avšak po uzavření smlouvy jednatel namítne, že projev vůle, který učinil, nezamýšlel a jeho cílem bylo naprosto něco jiného. V tomto případě můžeme mluvit o projevu vůle s vnitřní výhradou. Takové jednání však nezakládá důvod neplatnosti. Změna nastává pouze v případě, že druhá strana o této vnitřní výhradě po celou dobu věděla, jelikož v takovém případě by se spíše jednalo o simulaci projevu vůle. V českém právním řádu můžeme najít shodné řešení těchto případů v judikatuře Nejvyššího soudu.

1.2.3. Určitost projevu vůle

Abychom projev vůle komplexně pochopili, je potřebné, aby byl určitý. Určitost je bezesporu náležitostí obsahové stránky projevu vůle. Není možné činit projev vůle způsobem, který vzbuzuje pochybnosti o tom, co mělo být opravdu projevem. V takovém případě by se totiž mohlo jednat o neurčitý projev vůle, kdy sice bude okolí seznatelný po stránce jazykové, ale nebude zřejmý jeho věcný obsah a to ani po použití výkladu. *Neurčitý projev totiž nevyjadřuje určitou vůli, a to proto, že určitá vůle vůbec nebyla, nebo proto, že určitá skutečná vůle nebyla projevem určitě vyjádřena.*³³ Často je velmi obtížné vymezit hranici, dle které je projevová vůle ještě určitá a kdy se stává neurčitou. Komentář k občanskému právu dále uvádí, že *neurčitost nejčastěji spočívá ve špatné specifikaci předmětu, kterého se projev vůle týká, takže jej nelze dostatečně individualizovat. Základním předpokladem pro určitost je předmět projevu vůle specifikovat takovým způsobem, aby jej nebylo možné zaměnit s jinými předměty.*³⁴

S určitostí projevu vůle je možné zmínit jako příklad judikát, který se vztahuje k určitosti nemovitostí zapisujících se do katastru nemovitostí. K přesné specifikaci zapisovaných nemovitostí je třeba vždy uvést v písemném projevu

---

³³ MACUR, Josef. Lze posuzovat procesní jednání stran podle ustanovení hmotného práva o vadách právních úkonů?. *Právní rozhledy*. 1995, roč. 1995, č. 11., str. 440

³⁴ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959,

vůle obec, parcelní číslo a katastrální území, v němž se zapisovaná nemovitost nachází.³⁵

1.2.4. Srozumitelnost projevu vůle

Srozumitelnost je nejdůležitější náležitostí projevené vůle, je tedy v projevu vůle nezbytnou. Srozumitelnost je proto nepostradatelnou složkou, jelikož pokud by byl projev vůle nesrozumitelný, těžko by mohla vznikat práva a povinnosti. Dle prof. Fialy *je požadavek srozumitelnosti požadavkem na obecnou srozumitelnost obsahu jednání. Týká se jazykového projevu – aby jednání bylo formulováno způsobem umožňujícím seznámit se s ním, vnímat jeho sdělení a rozumět mu. Právní jednání je nesrozumitelné, pokud jednatel nedosáhl, vadným slovním nebo jiným zprostředkováním, jasného vyjádření této vůle.*³⁶

Nesrozumitelnost projevu vůle můžeme rozdělit na nesrozumitelnost adresovaného projevu vůle a nesrozumitelnost neadresovaného projevu vůle. Kdy každá z těchto nesrozumitelností dále může být absolutní nebo relativní. Prof. Švestka v komentáři k občanskému zákoníku za nesrozumitelný projev vůle označuje takový, který ani výkladem nelze objektivně posoudit. *Nelze tedy zjistit, co tímto projevem mělo být po slovní nebo jiné stránce vyjádřeno a tedy druhé straně není umožněno se s tímto sdělením, které jednatel vyjadřuje, seznámit či jej pochopit*³⁷. Jako nesrozumitelný projev tedy hodnotíme takový projev, který je nejasně vyjádřen. Nikdo by totiž nebyl schopný pochopit obsah projevené vůle.

Srozumitelnost zahrnuje výrazovou stránku projevu. Avšak pokud by v projevu byla učiněna chyba v psaní či počtech, v žádném případě se nejedná o projev nesrozumitelný, ale lze jej pomocí interpretace napravit.

---

³⁵ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2001, sp. zn. 22 Cdo 1236/2001 in Beck-online.cz

³⁶ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959,)

³⁷ ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xxi, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086 ,(§ 1 – 459)

1.2.5. Náležitosti subjektů činící projev vůle

Na úvod je nutné si stanovit, že i když občanský zákoník označuje subjekty činící projev vůle téměř pokaždé odlišně (dle právního vztahu, ve kterém se subjekty nacházejí), vždy se však jedná o fyzické či právnické osoby. Tedy zjednodušeně řečeno, že veškeré právně relevantní projevy vůle dle § 34 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník budou vždy činit pouze osoby a to právnické či fyzické. Negativní vymezení náležitostí subjektů obsahuje § 38 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, který se zaměřuje na způsobilost. Přičemž pro případ fyzických osob stanovuje občanský zákoník minima způsobilosti v ustanoveních § 8 až 10 a pro případ osob právnických nalezneme vymezení způsobilosti v § 18 až § 19a občanského zákoníku. Nový občanský zákoník přináší v tomto ohledu menší změnu a nahrazuje výraz způsobilost právních úkonu pojmem svéprávnosti. Ta je definovaná jako *způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem*.³⁸

1.2.5.1 Náležitosti fyzických osob činících projev vůle

Fyzické osoby dle občanského zákoníku mohou svými projevy vůle nabývat práv a povinností v plném rozsahu až dovršením zletilosti, tedy dosažením osmnáctého roku věku. Shodnou úpravu plné způsobilosti najdeme i v německé a francouzské právní úpravě. *Účelem zákona je v tomto případě především chránit osoby neschopné řídit své jednání vlastní rozumovou úvahou před nebezpečím, které přináší právní styk*.³⁹ Avšak zletilost může fyzická osoba nabýt i dříve a to pomocí institutu manželství. Zletilost, které se nabylo pomocí manželského svazku, se již neztrácí, a to ani v případě kdyby manželství zaniklo či bylo prohlášeno za neplatné.

Nezletilci samozřejmě také mohou svými projevy vůle nabývat práv a povinností, ale v omezeném rozsahu, který je přiměřený jejich rozumové a volní vyspělosti. Z výše uvedeného tedy plyne velmi důležité pravidlo, a to že při jednání s fyzickou osobou, která však ještě nedosáhla zákonné zletilosti je v první

---

³⁸ Česká republika. Občanský zákoník. In: 89/2012. Praha, 2012, č. 89, § 15 odst 2

³⁹ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959,)

řadě nutné zkoumat, zda k učiněnému projevu disponuje adekvátní rozumovou a volní vyspělostí. Jelikož nikdy není možné vyloučit, že subjekt, který sice nedosáhl osmnácti let věku, nebude natolik rozumově a volně vyspělý, aby si nebyl vědom následků svého jednání. Až následně je třeba přihlédnout k věku jednajícího subjektu.

Důležité také je, aby fyzická osoba, která svým projevem vůle hodlá nabýt práva a povinnosti z projevu vycházející, disponovala duševním zdravím a byla tedy schopna posoudit následky svého jednání, nebo dokázala jej ovládnout. Jinak řečeno *disponovala schopností učinit platně právní jednání a to k vlastnímu prospěchu. Schopností se vlastním projevem vůle zavázat, nabyvat práva a povinnosti. Tedy dokázala projev vůle jak odevzdat, tak přijmout a tím se podílet na právním styku.*⁴⁰

Tato právní úprava způsobilosti k nabývání práv a povinností je bezesporu převzata z ABGB, který ve svém § 21 uvádí, že *kdo pro nedostatek let, pro duševní vadu nebo jiné poměry není způsobilý sám své záležitosti řádně spravovat, je pod zvláštní ochranou zákona. Sem náležejí: děti, které ještě nedokonalý roku sedmého, nedospělci, kteří ještě nedokonalí roku čtrnáctého, nezletilci, kteří ještě nedokonalí roku dvacátého čtvrtého svého života, pak, zuřiví, šílení a blbí, kteří jsou užívání svého rozumu buď zcela zbaveni, neb alespoň nejsou s to poznati následky svých činů, rovněž ti, jimž, jakožto osobám prohlášeným za marnotratníky, soudce zakázal další správu jejich jmění, konečně nepřítomní a obce.*⁴¹ Z ABGB rozhodně vychází i německý občanský zákoník, který ve svých ustanoveních (§ 104 – 113 BGB) poskytuje ochranu dvěma skupinám osob a to osobám s omezenou právní způsobilostí a osobám zcela právně nezpůsobilým. Přičemž osoba mladší sedmi let se považuje za osobu bez způsobilosti a také se za ni považuje osoba, která se nachází v psychopatologickém stavu, který není přechodný a jenž vylučuje svobodný projev vůle. Omezenou způsobilostí v německém právu disponují osoby, které se z důvodu duševní choroby, fyzického, duševního či psychického důvodu nedokážou o sebe sami postarat a soud jim za tímto účelem přiřkne opatrovníka. Do této kategorie však spadají i osoby mezi 7 až 18 rokem věku. Tyto osoby mají

⁴⁰ FIALA, Josef a MILAN KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959,)

⁴¹ Obecný zákoník občanský, [online]. [cit. 2013-05-17]. Dostupné z: http://www.vakobobri.cz/e107_files/public/agbg_1933.pdf

možnost samostatně jednat ve věcech, které jsou jim ku prospěchu a nepotřebují ani souhlas svého právního zástupce ve věcech hospodaření s finančními prostředky jim svěřeným. Avšak v případě, že by se nezletilci dopustili jednostranného právního jednání bez souhlasu svého zákonného zástupce, je toto jednání nicotné a do budoucna nezhojitelné. Jiné ochrany se dostává situaci, kdy nezletilí projeví vůli uzavřít smlouvu. V takovém případě by dle zásad uvedených výše bylo jednání nezletilce také neúčinné. Avšak BGB udílí druhé straně právo vyzvat do dvou týdnů zákonného zástupce nezletilce k dodatečnému souhlasu.

V případě, že jednající osoba není způsobilá právně jednat dle českého práva, pohlížíme na tuto situaci, jakoby absentovala vůle jednajícího subjektu. Tedy pokud v současné době jedná osoba, která je na své svéprávnosti omezena (avšak stále způsobilá k právním úkonům), v rámci tohoto omezení považuje se její jednání za absolutně neplatné. V takové situaci není možné toto jednání žádným způsobem napravit a to ani v případě, že by opatrovníkem nebylo rozporováno. Nový občanský zákoník však ve svém ustanovení § 65 odst. 2. přináší změnu. *Neplatnost opatrovančova právního jednání v případech, kdy opatrovanec nemohl jednat bez opatrovníka, lze podle tohoto ustanovení zhojit také ratihabici, tedy dodatečným schválením*⁴² A samozřejmě je možné, aby zpětně tento souhlas udělil i sám opatrovanec, a to v případě že se k danému jednání stál sám právně způsobilý.

Odlišnost můžeme najít u nezletilců, za které je oprávněný jejich právní (zákonný) zástupce. V tomto případě se vychází ze zásady, že rodič zná své dítě a tedy je možné mu udělit souhlas k určitému jednání, ať už konkrétnímu, tak i k jednání v širší oblasti. Tento souhlas je nezletilcům většinou udělen před samotným jednáním, ale nic nebrání ani tomu, aby byl tento souhlas udělen zpětně. Tímto souhlasem se tak poskytuje větší míra ochrany osobám, které s nezletilými jednají.⁴³

Zvláštním případem je souhlas zákonného zástupce k samostatnému provozování podniku či obdobné výdělečné činnosti. Dle § 33 zákona č. 89/2013 bude možné, aby tento souhlas nezletilému byl udělen, avšak pouze s přivolením

---

⁴² Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., K §545 – 554, 2012 dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁴³ Srov. ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

soudu. Právě toto ustanovení dle mého názoru koresponduje s § 112 BGB, které také dovoluje se souhlasem soudce pro mladistvé udělit nezletilému způsobilost právně jednat v souvislosti s výdělečnou činností. Avšak ani v jednom z případů se rozhodně nejedná o zplnoletnění.

1.2.5.2. Náležitosti právnický osob činících projev vůle

I když právnická osoba disponuje možností nabývat práv a povinností od okamžiku svého založení (disponuje způsobilostí), nikdy nebude tato možnost neomezená. Právnická osoba bude vždy limitována svojí nepřirozeností a tím nikdy nenabude způsobilosti ke všem právním úkonům. (např. nikdy nebude moci uzavřít manželství). Za právnickou osobu mohou projevy vůle činit pouze ti, kteří jsou k tomu oprávněni (např. zakládací listinou či zákonem), ale také např. její zaměstnanci, stanoví-li to vnitřní předpis. Pokud však dojde k překročení oprávnění, které právnická osoba svým oprávněním či vnitřním předpisem udělila, vznikají následky těchto projevů vůle právnické osobě pouze v případě, že se projev vůle směřující k překročení vztahuje přímo k činnosti právnické osoby, nebo jde-li o překročení, o kterém druhá osoba nemohla vědět.

1.2.6. Forma projevu vůle

Stejně jako v právních řádech civilizovaných zemí u i nás v současné době převládá v souladu s autonomií vůle teorie konsenzualismu nad formalismem. Dá se tedy předpokládat, že pouhá vůle stran plně stačí k tomu, aby byly strany zavázány. Občanský zákoník ale v některých svých ustanoveních klade velký důraz na dodržení formálních náležitostí, čímž dochází k častému prolamování zásad smluvní volnosti, které by měly být v občanském právu primární. Toto prolamování je tedy omlouváno jiným principem – ochranou třetí strany.

Formalistické pojetí se nám bezesporu dochovalo z římského ius civile, které mělo formální projevy ve velké oblibě.⁴⁴ Právo totiž bylo v této době

---

⁴⁴KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5, str. 93

považováno jako něco výjimečného, odvozovalo se od božské moci a proto bylo nutné jej odlišit od běžných záležitostí. *Některá jednání mohla být provedena jen před lidovým shromážděním (tak pořízení testamentu nebo osvojení, tzv. arrgatio), jiná jednání vyžadovala větší počet svědků a pronášení slavnostních formulí.*⁴⁵ Avšak s rozvojem obchodu a ekonomiky přicházela i římská společnost na to, že formalistické pojetí je do budoucna špatně udržitelné. Největší změny se římskému právo dostalo v období republiky, kdy zažitý a strnulý formalismus byl odstraňován a nahrazován méně formálními projevy prétorského práva, které se více orientovali na vůli jednajících stran. K úplnému odstranění však dojít nikdy nemohlo a také ani nedošlo. Dále bylo požadováno, aby byly dodržovány určité formy u kontraktů verbálních, reálných a literárních a určité projevy bylo dále třeba zapisovat do soudních protokolů.

Zatímco římské právo se tedy vyznačovalo silným formalismem, který v určitých ohledech najdeme i v našem současném právu, naopak například právo francouzské ve svém Code civil s formalismem téměř nepočítá. V článku 1108 Code civil je jasně stanoveno, že *aby určitý závazek platil, je potřebný pouze shodný projev stran.*⁴⁶ Ovšem i francouzské právo v některých případech vyžaduje *dodržení stanovené formy a to u tzv. smluv reálných (les contrats réels) a nebo u tzv. smluv formálních (les contrats solennels), které k platnosti vyžadují dodržení určité formy projevu vůle. Jedná se o tzv. formu ověřenou (acte authentique) nebo prostou formu písemnou (acte écrit).*⁴⁷

Jak jsem již uvedla výše, náš právní řád se snaží postavit do popředí zásadu neformálnosti projevů vůle, avšak také stanoví, že zákon může vyžadovat určitou formu projevu vůle, vyžaduje-li to povaha a význam právního jednání. Nejčastější formou však bývá forma písemná, která ke své existenci stanoví nutnost připojení podpisu. Písemné formy se využije například u závěti. Jsou však i případy, kdy nutnou formou projevu je ústní forma – uzavření manželství. Často se setkáme i s formou notářského zápisu, která je vyžadována například u majetkových dohod manželů či snoubenců. Pro případ, že zákon nestanoví formu projevu vůle a strany na ní stejně trvají (např. v zájmu právní jistoty), mají

⁴⁵KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5, str. 93*

⁴⁶ Srov. Francie. Code Civil. In.; čl 1138

⁴⁷ Srov. Renault-Brahinsky: Droit des obligations, Vydavatelství:Gualino, Paříž 2008, 5. vydání, str. 89 a § 1341 a § 1397 Code civil

možnost si mezi sebou formu stanovit dohodou. Občanský zákoník spolu s rozvojem moderní komunikace zavádí i možnost nahradit písemnou formu elektronickými prostředky a to prostřednictvím svého § 40 odstavce 4, zákona č. 40/1964 Sb. občanský zákoník.

Novinkou, kterou přináší i NOZ, je bezesporu rozlišení mezi písemnou formou a textovou formou. Jelikož ne vždy při písemném projevu musí osoba právně jednat, ale často se stává, že pouze poskytuje oznámení či informace v uchovatelné formě – textové formě. Tato forma nemusí obsahovat podpis, přičemž jeho absence nezpůsobuje neplatnost listin. Tento výdobytek doby bude rozhodně velmi přínosný především pro právní vztahy podnikatele a spotřebitele, jelikož v budoucnosti bohatě postačí, pokud podnikatel zveřejní informace o různých skutečnostech pouze pomocí svých webových stránek.

Je tedy patrné, že projev vůle může být učiněn formou písemnou nebo formou ústní, opomenout bychom však neměli vyjádření projevu konkludentního. „*Deklarace, která se provádí ústy či perem, je sice nejjasnější a nejběžnější, lze ji však provádět i jinými způsoby i jinými znameními, a sice i per nutum*“⁴⁸ Je paradoxem, že konkludentní jednání se za projev vůle nepovažuje, ale z jednání subjektu jasně vyplývá, že se o projev vůle jedná. Typickým příkladem konkludentního jednání je takové jednání, kdy někdo jedná se znalostí okolností a svým jednáním přímo realizuje právní vztah. Za konkludentní jednání může být také považováno např. škrtnutí smlouvy, či pokývání hlavy na znamení souhlasu či nesouhlasu. Pod konkludentní jednání je možné podřadit i jednání mlčky. I když vůle vyjádřena konkludentně je stále vyjádřena pomocí nějakého úkonu, přičemž u mlčení se vůle vyjadřuje absolutní nečinností. Nelze však říct, že kdo mlčí, souhlasí. Tento pojem vyvrátili již v římském právu zásadou, že v případě, že někdo pomlčel tam, kde měl promluvit, bylo pouze takové jednání považováno za souhlas. *Mlčení tedy nikdy nemůže mít hodnotu vyjádření samo o sobě, nýbrž jen ve spojení se zvláštními okolnostmi, které konstituují jeho smysl jako vyjádření.*⁴⁹ Avšak není možné nikomu vnutit mlčení jako způsob vyjádření.

---

⁴⁸MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5,,str. 36

⁴⁹ MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5,, str. 41

*Strany mu musí připisovat význam projevu shodně, či alespoň by mu tento význam, se zřetelem ke všem okolnostem, připisovat měly.*⁵⁰

Je však možné, aby vůle byla vyjádřena částečně výslovně a částečně konkludentně. Pokud tato situace nastane, hovoříme o smíšeném projevu vůle. Většinou se tak stává, když se strany domluví na podstatných náležitostech výslovně a vedlejší body upraví konkludentně.

Další změnou, kterou přináší nový občanský zákoník, je možnost volby formy právního projevu vůle. Tuto možnost stanoví § 559 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Právě toto ustanovení odstraňuje řadu zákonných požadavků na dodržení písemné formy (např. §2302 smlouva o nájmu prostor sloužících k podnikání) a dá se tedy říci, že se v tomto ohledu stává nový občanský zákoník důslednějším, než občanský zákoník současný.

Jak však již bylo uvedeno výše, v případě že je zákonem či dohodou účastníku stanovena určitá forma, která však není dodržena, zakládá to v současné době vadnost projevu. Dodržení požadované formy je totiž velmi podstatné třeba pro to, abychom mohli posoudit, zda je projev vůle dostatečně určitý (což bylo judikováno i Nejvyšším soudem⁵¹). Tato vadnost může mít za následek neplatnost celého projevu vůle, existují však i možná řešení, o kterých budu blíže pojednávat v dalších kapitolách své práce.

V první kapitole jsem se pokusila shrnout jednotlivé náležitosti vůle a jejího projevu, jelikož v kapitole následující s nimi plánuji více pracovat a rozlišovat, kdy opravdu došlo k naplnění všech náležitostí, či naopak nedošlo a výklad projevu vůle je jedinou možností, jak vady v projevu vůle zhojit a tím udržet právní jednání v platnosti.

---

⁵⁰MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5,, str. 42

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. února 2001, sp. zn. 22 Cdo 2651/99

2. Výklad projevu vůle

Bohužel ani po vymezení jednotlivých náležitostí projevu vůle, které jsou obsaženy v první kapitole této práce, si nemůžeme být vždy jisti, co jednající svým projevem zamýšlel. JUDr. Bezouška, Ph.D.⁵² ve svém článku uvádí, že *tento fakt je způsoben především bohatou slovní zásobou, kterou český jazyk nabízí. Slova totiž často v různém slovním spojení nabývají odlišných významů. Abychom však obavám ze špatně vyloženého právního jednání předešli a zjistili skutečný záměr jednajícího, užíváme v českém právu vedeného metodického postupu – tzv. interpretace neboli výkladu. Výklad (interpretaci) můžeme obecně definovat jako přiřazování významu, resp. smyslu znakům.*⁵³ Teprve správným výkladem je možné zjistit pravý význam a obsah právního jednání, a právě z tohoto důvodu by každé byt' sebejasnější jednání, mělo být výkladu postoupeno. *Proto je třeba důrazně odmítnout názor, podle kterého je k výkladu způsobilý jen text, který je nejasný, který je sám o sobě nesrozumitelný či neurčitý. Právě to, zda právní jednání je či nikoli, dokážeme zjistit až pomocí výkladu, který nám odhaluje jak objektivní význam, tak relevantní obsah projevené vůle.*⁵⁴

Důležité však je nezaměňovat pojem výkladu projevené vůle s dotvářením právního jednání. Při výkladu právního jednání zjišťujeme, co přesně je relevantní stránkou právního jednání. Pokud za relevantní shledáme objektivní stránku, bude třeba se při výkladu zaměřit na adresáta právního jednání, tedy jak mohl rozumět projevu vůle. V případě, že za relevantní shledáme subjektivní stránku, zajímat se dále budeme o obsah vnitřní vůle jednajících. Naopak při dotváření právního jednání domýšlí subjekt, který výklad provádí, důsledky, na které účastníci projevu sami nepomysleli.⁵⁵ Výklad projevu vůle nejčastěji provádějí buď sami

---

⁵² ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

⁵³ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2011, xviii, 276 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-382-0s. 78

⁵⁴ Srov. MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5, MEIER-HAYOZ, Begr. von M. Gmür. Hrsg. von Arthur. *Berner Kommentar*. [3. Aufl.]. Bern: Stämpfli, 1991. ISBN 978-372-7234-149, MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2011, xviii, 276 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-382-0.

⁵⁵ Srov. MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5, str. 137 - 138

jeho účastníci, především při uplatňování práv, která z projevu vůle vyplývají, dále pak k tomu příslušené orgány státu – soudy.

Ať už projev vůle vykládají sami strany projevu vůle či soud, JUDr. Bezouška dále uvádí, *že je vždy třeba myslet na základní předpoklad projevu vůle, tedy že projev vůle byl učiněn za nějakým účelem. Osoby na něm zúčastněné se chovali poctivě, logicky, řádně s úmyslem dosáhnout výsledku, jenž je v souladu s dobrými mravy i se zákonem*⁵⁶. Tuto právní téměř naivitu v sobě obsahuje i § 7 zákona číslo 89/2012 Sb., který stanoví, *že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře*.⁵⁷ Tedy na projev vůle by se mělo od počátku nahlížet spíše jako na platný, než neplatný, což judikoval i Ústavní soud České republiky. Ten ve svém nálezu ze dne 21. 4. 2009 upřednostnil princip výkladu smluv, který nezakládá neplatnost smlouvy před výkladem, jenž neplatnost smlouvy zakládá (neplatnost smlouvy by tak měla být spíše výjimkou než pravidlem)⁵⁸. Tedy na projev vůle by se mělo od počátku nahlížet spíše jako na platný, než neplatný. V dnešní době si však těžko můžeme myslet, že účastníci projevu vůle jednají vždy poctivě a v souladu s právním řádem. Je tedy rozhodně nutné udržet si i určitý stupeň opatrnosti, se kterou velmi omezeně počítá současný občanský zákoník ve svých ustanoveních § 420 a následujících. Nový občanský zákoník opatrnost také vyžaduje, a to např. k vyloučení nedbalosti ve svém § 2 912.

V současném občanském zákoníku, konkrétně v ustanovení § 35 odst. 2, je kladen velký důraz na jazykový projev. Je možné tedy říci, že veškeré posuzování výkladu projevu vůle má svůj počátek právě u slovního vyjádření. Je předpokládáno, že vnitřní vůle se shoduje s projevem vůle a jejich soulad je naprosto přirozený. Také soudy velmi často kladou požadavek na to, aby projev vůle byl objektivně srozumitelný, což dokládá i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2002 sp. zn. 32 Odo 512/2000: *“Ustanovení § 35 odst. 2 ObčZ formuluje výkladová pravidla, která ukládají soudu, aby pochybnosti o obsahu právního úkonu odstranil výkladem založeným na tom, že vedle jazykového vyjádření právního úkonu zachyceného slovně podrobí zkoumání i vůli jednající*

⁵⁶ ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

⁵⁷ Česká republika. *Občanský zákoník*. In: 89/2012. Praha, 2012, č. 89,

⁵⁸ Srov. Nález Ústavního soud ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. II. ÚS 517/06, in Beck-online.cz

osoby. Jazykové vyjádření právního úkonu zachycené ve smlouvě musí být proto nejprve vykládáno prostředky gramatickými (z hlediska možného významu jednotlivých použitých pojmů), logickými (z hlediska vzájemné návaznosti použitých pojmů) či systematickými (z hlediska řazení pojmů ve struktuře celého právního úkonu); kromě toho soud posoudí na základě provedeného dokazování, jaká byla skutečná vůle stran v okamžiku uzavírání smlouvy, přičemž ovšem podmínkou pro přihlídnutí k vůli účastníků je, aby nebyla v rozporu s tím, co plyne z jazykového vyjádření úkonu. Interpretace obsahu právního úkonu soudem podle § 35 odst. 2 ObčZ nemůže totiž nahrazovat či měnit již učiněné projevy vůle; použití zákonných výkladových pravidel směřuje pouze k tomu, aby obsah právního úkonu vyjádřeného slovy, který učinili účastníci ve vzájemné dohodě, byl vyložen v souladu se stavem, který existoval v době jejich smluvního ujednání.

Je-li obsah právního úkonu zaznamenán písemně, určitost projevu vůle je dána obsahem listiny, na níž je zaznamenán; nestačí, že účastníkům smlouvy je jasné, co je předmětem smlouvy a jaká jsou jejich práva a povinnosti, není-li to poznatelné z textu listiny. Určitost písemného projevu vůle je objektivní kategorií a takový projev vůle by neměl vzbuzovat důvodně pochybnosti o jeho obsahu ani u třetích osob.⁵⁹

JUDr. Bezouška, Ph.D. k tomu uvádí, že *tento přístup soudů stranám projevu vůle odebírá ochranu jejich shodné vůle, kterou vůči sobě nerozporují, a naopak jim podsouvá vůli, kterou nikdy neměly.⁶⁰* Bohužel s tímto závěrem musím souhlasit, jelikož citované rozhodnutí Nejvyššího soudu opomnělo zvyklosti a absolutně vůbec nepracuje s principem poctivosti právního jednání. Osobně mám za to, že pokud mezi stranami panuje shoda, nepovažuji za vhodné jejich vůli interpretovat jinak, než strany zamýšlely, proto se sama více přikláním k výše citovanému nálezu Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2009.

---

⁵⁹ Balák, František. Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu. Svazek 15. 2. vydání. Praha: C.H.BECK.2002 s.141.

⁶⁰ ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

Nový občanský zákoník pojímá materii výkladu projevu vůle částečně odlišně od současného občanského zákoníku a vychází z přístupu, který v současné době můžeme najít v zákoníku obchodním, konkrétně v ustanovení § 266 odst.1. Dle tohoto ustanovení *se projev vůle vykládá podle úmyslu jednající osoby, jestliže tento úmysl byl straně, které je projev vůle určen, znám nebo jí musel být znám.*⁶¹ Je tedy možné říci, že důraz na opuštění formálního hlediska projevu a kladení většího důrazu na skutečnou vůli jednajících osob, není zase pro české právo takovou novinkou. Nový občanský zákoník výslovně uvádí, že *co je vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se podle úmyslu jednajícího, byl-li takový úmysl druhé straně znám, anebo musela-li o něm vědět. Nelze-li ujistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen.*⁶² Toto ustanovení pomáhá docílit stranám jejich opravdové vůle, jelikož stanoví, že pokud se strany na něčem společně dohodnou a v jejich jednání nalezneme shodu, není třeba ji prolamovat. A také toto ustanovení zakládá ochranu jednajícímu pro případ, kdy by adresát projevu vůle popíral vůli jednajícího, která je mu však známa a svým chováním se pouze snažil docílit výhody ve svůj prospěch. Jako příklad si můžeme zvolit situaci, kdy prodávající nabízí svému rodinnému příslušníku a dobrému příteli ke koupi svého „miláčka“. *Jelikož kupující díky častému styku s prodávajícím si je plně vědom, že se jedná o auto, je jejich vůle ve shodě a nic nebrání k tomu, aby kupní smlouva s tímto vymezením předmětu koupě byla posouzena jako platná.*⁶³

Výše citované ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vychází z rozsáhle judikatury Ústavního soudu. Ten např. v jednom svém rozsudku uvedl: *„Vůle účastníků smlouvy hraje při jejím vytváření a její interpretaci zásadní roli. Právní formalismus orgánů veřejné moci a jimi vznášené přehnané nároky na formulaci smlouvy nelze z ústavněprávního hlediska akceptovat, neboť evidentně*

⁶¹ Česká republika. Obchodní zákoník. In: roč. 1991, č. 513, 513/1991, § 266 odst. 1, dostupný na Beck-online.cz

⁶² Česká republika. Občanský zákoník. In: 89/2012. Praha, 2012, č. 89, § 556 odst. 1

⁶³ ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého.* 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

zasahují do smluvní svobody občana, vyplývající z principu priority občana nad státem, jak je upraven v čl. 1 Ústavy, a z principu smluvní volnosti ve smyslu čl. 2 odst. 4 Ústavy a v korespondujícím ustanovení čl. 2 odst. 3 Listiny. Tomu odpovídají také direktivy, které zákonná úprava dává soudci při výkladu smluvních ustanovení, když se jednoznačně stanoví prioritá skutečné vůle účastníků smlouvy nad formálním projevem této vůle. Podle platného českého občanského zákoníku právní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejen podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem. Text smlouvy je toliko prvotním přiblížením se k významu smlouvy, který si chtěli její účastníci svým jednáním stanovit. Doslovný výklad textu smlouvy může, ale nemusí být v souladu s vůlí jednajících stran. Směřuje-li vůle smluvních stran k jinému významu a podaří-li se vůli účastníků procesem hodnocení skutkových a právních otázek ozřejmit, má shodná vůle účastníků smlouvy přednost před doslovným významem textu jimi formulované smlouvy. Vůle je vnitřním stavem jednající osoby, který není bezprostředně přístupný interpretovi právního úkonu a není interpretem tohoto právního úkonu poznatelný. Na vůli je proto nutno usuzovat z vnějších okolností spojených s podpisem a realizací smluvního vztahu, zejména okolností spojených s podpisem smlouvy a následným jednáním účastníků po podpisu smlouvy.⁶⁴ Jako další judikát, o který bych ráda opřela své tvrzení je rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR, uveřejněné v Bulletinu Nejvyššího soudu 1987/2. Tento rozsudek uvádí následující: „K posouzení skutečné vůle pisatele závěti, jsou-li o ní pochybnosti, je třeba ujišťovat vedle znění textu listiny (slovního výkladu) všechny okolnosti, za nichž byl projev vůle o ustanovené závětních dědiců učiněn a z nichž lze dovodit skutečnou vůli zůstavitele. Okolnosti případu jdou skutečnostmi existujícími vně vlastního projevu vůle, a to i tehdy, když je předepsána písemná forma. Není napravováním neurčitosti projevu vůle, jestliže projev je vykládán se zřetelem k okolnostem případu.“⁶⁵ Z těchto judikátů a judikátů následujících jasně vyplývá, že současná právní úprava obsažená v zákoně č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

---

⁶⁴ Ústavní soud, I. ÚS 436/05

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky, sp. zn. 4 CZ 61/1986

je již v současné době nedostatečná, soudy překonaná. A je třeba brát v potaz především opravdovou vůli stran, ne pouze jazykový význam. Dle mého názoru je změna, přicházejí s novým občanským zákoníkem, vítána a soukromé právo činí více komfortním s ústavním pořádkem.

Jiný pohled na věc však musíme zvolit v případě, když adresát právního úkonu je poměrů neznalý, o úmyslu jednajícího nemá žádné povědomí a tedy nemůže mu být seznatelný ani úmysl jednajícího. Na tuto situaci pamatuje nový občanský zákoník ve svém ustanovení §556, konkrétně v odstavci jedna, druhé větě, která stanoví: „*Nelze-li zjistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen.*“⁶⁶ V takovém případě bude však nutno rozhodnout, kdo ze stran právního jednání ponese rizika, vzniklá z nesouladu vůle jednajícího a adresáta projevu vůle. Jelikož právě jednající je tím subjektem, který svým chováním ovlivňuje projev vůle, je dle mého názoru dobře, že právo v tomto ohledu chrání adresáta. Přesněji je tu chráněno jeho očekávání a dobrá víra v to, že co jednající projevuje, je opravdu tím, co skutečně zamýšlí. Toto pojetí opět není žádnou novinkou a vychází ze současných zásad obchodního práva. Avšak při posouzení tohoto jednání vždy musíme brát ohled na základní zásady občanského práva, tedy *budeme jej hodnotit tak, jak by mu rozuměl průměrně rozumný člověk, který disponuje určitými znalostmi a jinak budeme posuzovat i situaci, kdy adresátem projevu vůle je odborně znalá osoba.*⁶⁷

Další vcelku výrazné výkladové pravidlo přináší nový občanský zákoník ve svém ustanovení § 557 a tedy: „*Připouští-li použitý výraz různý výklad, vyloží se v pochybnostech k tíži toho, kdo výrazu použil jako první.*“⁶⁸ Právě toto pravidlo, označované z římského práva jako pravidlo contra proferentem, je velmi pozitivním přínosem nového občanského zákoníku. Opět nejde o žádnou velkou novinku v českém právu, ale o převzetí z práva obchodního, přesněji z jeho ustanovení

⁶⁶ Česká republika. Občanský zákoník. In: 89/2012. Praha, 2012, č. 89, §556 odst.1

⁶⁷ Srov. ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

⁶⁸ Česká republika. Občanský zákoník. In: 89/2012. Praha, 2012, č. 89,, §557

§ 266, odst.4, podle něhož „*projev vůle, který obsahuje výraz připouštějící různý výklad, je třeba v pochybnostech vykládat k tíži strany, která jako první v jednání tohoto výrazu použila*“⁶⁹

Pravidlo contra proferentem je často užívaným především v zahraniční právní úpravě. Najdeme jej například v právu německém, které upravuje formulářové smlouvy. Pracuje s ním však i současné právo Evropské unie a to především při úpravě spotřebitelských smluv. *Najít jej můžeme i v právu francouzském, tak i v právu angloamerickém a tvoří nedílnou součást práva mezinárodního např. jeho zakotvení v čl. 4.6 Principů mezinárodních obchodních smluv.*⁷⁰ Avšak vždy, stejně jako v současném stavu u nás, se toto pravidlo dovozuje povětšinou z judikatury. Například Ústavní soud tuto zásadu jasně judikoval ve svém nálezu ze dne 30. listopadu 2001 sp. zn. IV. ÚS 182/01, kdy uvádí: „*Jsou-li ve smlouvě použity formulace a pojmy, které lze vykládat rozdílně, jeví se být spravedlivým vykládat je v neprospěch toho, kdo je do smlouvy zakotvil.*“⁷¹ Stejně tak i Nejvyšší soud svými judikáty často tohoto výkladového pravidla užívá, např. v judikátu ze dne 5. 8. 2008, sp. zn. 28 Cdo 864/2008. V tomto případě šlo o spor v oblasti pojistného práva, přesněji pojistné smlouvy, ze které bylo plněno. Žalobce však namítal, že se tak stát nemělo, jelikož pojistná smlouva zanikla a požadoval po žalovaném zaplacení částky, kterou žalovaný obdržel z důvodu bezdůvodného obohacení. Nejvyšší soud ve svém odůvodnění uvedl: „*Jestliže nebylo možno dojít k jednoznačnému závěru o obsahu pojistné smlouvy, bylo povinností soudu provést na základě dokazování posouzení skutečné vůle účastníků v okamžiku uzavírání pojistné smlouvy, a to s přihlédnutím k účelu právního úkonu, k okolnostem za jakých k němu došlo, k následnému chování smluvních stran, jakož i k zásadě, že pojem, připouštějící různý výklad a nejasnosti, je třeba v pochybnostech vykládat vždy k tíži strany, která jako první tohoto*

---

⁶⁹ Česká republika. Obchodní zákoník. In: roč. 1991, č. 513, 513/1991 § 266 odst. 4, dostupný na Beck-online.cz

⁷⁰Srov. PILÍK, Václav. Výklad právních jednání contra proferentem. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 2012, č. 6., s. 199

⁷¹Nález Ústavního soudu, IV. ÚS 182/01, [188/2001 USn.]

výrazu *v jednání použila (contra preferentem)*.⁷² Z citovaného rozsudku jasně vyplývá, že v tomto případě Nejvyšší soud princip *contra preferentem* „povýšil“ a nevztahuje jej pouze na právo obchodní, ale celkově na celé soukromé právo, tedy i občanské.

JUDr. Bezouška k této problematice uvádí příklad, kdy Nejvyšší soud zase naopak ve svém rozsudku ze dne 29. 11. 2008, sp. zn. 32 Odo 763/2006 deklaruje, že ustanovení § 266 odst. 4 obchodního zákoníku nemůžeme užít na případ, který nespadá do obchodního práva.⁷³

Dovolím si tedy tvrdit, že zakotvení tohoto ustanovení v novém občanském zákoníku je ku prospěchu. Jelikož pomůže sjednotit text zákona s judikaturou, a to celkově povede k posílení jistoty občanů v právo a justici.

Nelze však tvrdit, že pravidlo *contra preferentem* je v občanském právu naprostou novinku. Již současný občanský zákoník jen užívá ve věcech spotřebitelských. Konkrétně v ustanovení §55 odst. 3 uvádí: *„V pochybnostech o význam spotřebitelských smluv platí výklad pro spotřebitele příznivější“*⁷⁴ Na toto ustanovení navázal i nový občanský zákoník, který stanoví, že pokud je použita ve spotřebitelské smlouvě formulace, jež by připouštěla různý výklad, je nutno obsah smlouvy vykládat způsobem příznivějším pro spotřebitele. Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku dále uvádí, že *jde o zvláštní výhodu, která je přiznávána jen spotřebiteli a není možné, aby se jí dovolávaly ty osoby, které mají podle vnitrostátních předpisů oprávněný zájem na ochraně spotřebitele.*⁷⁵ Přesnou formulaci nalezneme v § 1812 odst. 1 NOZ: *„Lze-li obsah smlouvy vyložit různým způsobem, použije se výklad*

---

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu, sp.zn. 28 Cdo 864/2008, [C 6608]

⁷³ Srov. ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

⁷⁴ Česká republika. Občanský zákoník. In: *40/1964*, § 34, 1964. Dostupné z: beck-online.cz §55 odst.3

⁷⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., 2012 dostupná na:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>,

pro spotřebitele nejprůzračnější“.⁷⁶ V tomto případě tedy zákonodárce neklade důraz na to, kdo nesrozumitelnost jako první použil, ale dbá větší ochrany spotřebitele.

Jak je z výše uvedeného patrné, nový občanský zákoník nepřináší až tolik změn, které by dříve české právo neznalo. Avšak přeci jen jednu najít můžeme a to konkrétně v § 1747 NOZ. Ve smlouvách, ve kterých se určitá osoba zavazuje poskytnout bezúplatné plnění jiné osobě, není možné užít obecné interpretační pravidlo. Tedy není možné spoléhat, že by se výraz připouštějící jiný výklad přičítal k tíži toho, kdo jej užil jako první. V tomto případě *je pro nás rozhodná osoba, která se k bezúplatnému plnění zavázala. Pokud právě tato osoba užila nejasného výkladu, má se za to, že se chtěla zavázat spíše méně, než více.*⁷⁷ Tento závěr však může být značně problematický, jelikož dle mého názoru bere ohled jen na jednu ze stran, která by toho mohla zneužívat. Avšak právě toto pravidlo má v našem právním řádu bohatou historii. Již obecný zákoník občanský ve svém ustanovení § 915 stanoví: *„Při smlouvách jednostranně závazných pokládá se v pochybnostech, že zavázaný chtěl na sebe vložiti břímě spíše menší, než větší.“*⁷⁸

Na předešlých stránkách jsem se snažila nastínit, že výklad právního jednání začíná vždy u výkladu slovního. Ale jak už deklaroval i rozsudek Nejvyššího soudu a především nález Ústavního soudu, zkoumání se má podrobit i širší oblast. Tedy bezesporu i k okolnostem, jenž právní jednání doprovází a také k těm, které jednání předcházejí, ale i těm, které bezprostředně na jednání navazují. V současné době můžeme právě ustanovení, které zohledňuje předcházející a následující okolnosti nalézt v obchodním zákoníku, přesně v § 266 odst. 3. Dovolím si směle tvrdit, že právě toto ustanovení v současnosti zohledňuje ustálenou praxi obchodních partnerů a navazuje na spoustu mezinárodních listin, například Vídeňskou Úmluvu OSN či Haagský Jednotný zákon z roku

⁷⁶ Česká republika. Občanský zákoník. In: 89/2012. Praha, 2012, č. 89,, § 1812 odst. 1

⁷⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., 2012 dostupná na:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>,

⁷⁸ Obecný zákoník občanský, [online]. [cit. 2013-05-17]. Dostupné z:

http://www.vakobobri.cz/e107_files/public/agbg_1933.pdf, § 915

1964. Nový občanský zákoník proto přejímá ustanovení, která v současné době spousta subjektů užívá v každodenní praxi. Do budoucna tedy mohou dostat úkony, jenž strany před a po svém jednání učiní (zaslané návrhy, emaily, dopisy, prospekty, katalogy atd.) většího významu a budou se považovat za součást právního jednání.

Výklad projevu vůle však není dominantou pouze českého práva, ale setkáme se s ním i v právu německém či francouzském. Německé právo obsahuje ustanovení o výkladu ve svých ustanoveních § 133 a §157 BGB, avšak ani německý právní řád nedovoluje, aby výklad doplňoval projevenou vůli. Pouze by ji měl vykládat. Ve Francii je situace obdobná a soudy postupují dle subjektivní metody výkladu. Tedy dle svého vlastního uvážení vykládají obsah smluv. V některých situacích se však může stát, že subjektivní výklad projevené vůle je nedostatečný a hrozilo by, že by tímto výkladem došlo k nežádoucímu doplnění projevu. Proto na tyto případy je dovoleno užít objektivní metodu výkladu, která je zakotvena v ustanovení §1159 a §1162 Code civil. Je možno tedy říct, že i francouzské právo rozlišuje mezi metodou objektivní, která je zaměřená na přesný obsah smluv a metodou subjektivní, která bere v potaz skutečnou vnitřní vůli stran.

Z uvedeného jasně vyplývá, že dle výkladu existuje velká snaha ponechat právní jednání v platnosti. Jelikož právě výklad by měl odstranit nejasnosti a tím dopomoci k udržení platnosti právního jednání. Avšak může nastat situace, kdy tyto nejasnosti, nesrozumitelnosti či neurčitosti nedokážeme odstranit a výklad samotný ke zhojení nestačí. V takovém případě bylo v současné době často využíváno soudního výkladu a snahy donutit subjekty právního jednání ke krokům, které by měly situaci zhojit. Nový občanský zákoník však tyto postupy označil za nežádoucí, a to z důvodů, že není v takový případech objektivně možné posoudit vůli jednajícího. Snaží se však všemi možnými způsoby zachovat právní jednání v platnosti. Ne vždy je to ale možné. Proto se v následující kapitole budu věnovat možnostem, díky kterým jednání zůstane platné, ale především také následkům, které nastanou v situacích, kdy neplatnost jednání již není možné žádným způsobem zhojit.

3. Následky vad projevu vůle

Jak jsem již v úvodu své diplomové práce uvedla, je právní úkon základem soukromého práva. Proto ideálním stavem by bylo, kdyby veškeré projevy vůle byly vždy platné. Tedy obsahovaly všechny předepsané náležitosti, popřípadě se daly snadno vyložit pomocí interpretace. Avšak tento „ideální“ stav není možné nastolit. Vždy se totiž objeví situace, kdy právně relevantní a zamýšlené následky, kterých jsme chtěli právním jednáním docílit, nenastanou. V takovém případě je na místě mluvit o vadách projevu vůle a tedy vadném právním jednáním. Pojem vada však nelze omezit pouze na jeden typ. Každou vadu totiž můžeme řešit jiným způsobem.

Avšak vše není jen černé. Občanské právo spadá do práva soukromého a proto by, dle mého názoru, měl být více kladen důraz na vůli stran a hlavně na následky, které mohou vady a následná neplatnost projevu vůle vyvolat. Tento názor zastává částečně i současný občanský zákoník, především však s ním pracuje nový občanský zákoník. Dle jeho *ustanovení by měl subjekt (soud či jednotlivec), který bude rozhodovat o neplatnosti právního jednání, vzít i v potaz důsledky, které tímto mohou být způsobeny. Prohlášení o neplatnosti může totiž často napáchat více škody, nežli užitku a možná též k budoucí nemožnosti plnění jiných platných právních jednání.*⁷⁹ Proto právní řád povoluje zhojení vad projevu vůle (o některých pojednáno v první kapitole). Zhojením často dochází k odvrácení nepříznivých důsledků, které by vadný projev vůle přivodil. Ke zhojení může dojít například pomocí výkladu, který jsem blíže popsala v kapitole předcházející. Když však samotný výklad nestačí, je možné použít ke zhojení projevu vůle dalších „nástrojů“.

Ovšem pokud i tyto prostředky nápravy selžou, či spíše jich není možné použít, nastávají jednotlivé následky vad projevu vůle. V jednom případě může dle současné právní úpravy vada způsobit neplatnost projevu vůle, nebo jeho nicotnost. V jiném případě se projev může stát neúčinným, nebo subjektům vzniká možnost odstoupení od smlouvy. Jsou i případy, kdy díky vadě vzniká

---

⁷⁹ ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

jedné ze stran bezdůvodné obohacení, či dochází ke vzniku povinnosti náhrady škody. A právě na všechny tyto následky se pokusím zaměřit v této kapitole.

3.1. Neplatnost projevu vůle

*Neplatnost právního úkonu znamená, že se právní úkon sice považuje za vzniklý a existující, jeho právní následky však nenastanou. Neplatnost právního úkonu musí existovat v době, kdy byl právní úkon učiněn (u smlouvy je to okamžik jejího uzavření).*⁸⁰ Jak jsem již uvedla v úvodu této kapitoly, zákon a především zákonodárce se velice snažili, aby k neplatnosti projevu vůle nedocházelo. Neplatnost je v současné době brána jako poslední a tedy krajní řešení. Avšak přes veškeré úsilí, vynaložené k ponechání projevu vůle v platnosti, dochází porušením podmínek, uvedených v § 38 - 40 současného občanského zákoníku a (porušením souladu obsahu či účelu projevu vůle se zákonem, porušením postupu jednajícího a porušením souladu účelu a obsahu projevu vůle s dobrými mravy, formy atd.) také v § 580 - 582 nového občanského zákoníku k neplatnosti projevu vůle.

Neplatnost je s projevem vůle spojena již od nepaměti a hojně s ní operovalo též římské právo. Jejich moderní nauka rozlišovala mezi nařikatelností jednání a neplatností. Přičemž *za neplatné či nicotné jednání považovali jednání takové, které nevzbuzuje žádné následky. Pohlíží se na něj, jako by nikdy nenastalo. Naopak nařikatelnost disponovala plnými právními účinky, však pouze pro osobu, které by byly na škodu. Dále starý Řím rozlišoval mezi neplatností mezi preatorskou neplatností a neplatností civilní.*⁸¹

Také v současné době neplatnost dělíme a to na neplatnost absolutní a neplatnost relativní.

Absolutní neplatnost, jinými slovy nulita, je neplatnost, která vychází přímo ze zákona. Soud má povinnost k této neplatnosti přihlížet jako státní orgán i bez návrhu, tedy z úřední povinnosti. Právní následky této neplatnosti začínají již od

---

⁸⁰ ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xxi, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086, str. 316

⁸¹ Srov. KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5., str. 107 - 108

počátku.⁸² Obdobně na absolutní neplatnost nahlíží i německá doktrína, kdy neúčinnost považuje za sankcionování právního jednání osoby, jež se neshodou vnitřní a vnější vůle či nedodržením formy tohoto jednání dopustila. Francouzská právní úprava označuje za absolutně neplatné právní jednání takové jednání, ve kterém chybí shodná vůle stran. Jak jsem již uvedla, má se za to, že absolutně neplatného právního jednání se může dovolat kdokoliv. Avšak novodobí právní teoretici přišli s myšlenkou, že dovolání se absolutní neplatnosti přísluší pouze osobám, které jsou zúčastněné na právním jednání či třetím osobám a to pouze v případě, pokud prokážou právní zájem. *K tomuto závěru, který relativizuje dřívější nazírání, že absolutní neplatnost je nutno v každém případě zkoumat ex offo, dospěl i Nejvyšší soud a to za aplikace § 80 písm c) občanského soudního řádu, kdy žalobce byl povinen prokázat právní zájem.*⁸³ U absolutně neplatného právního projevu vůle není možné uplatnit žádné zhojení. Není tedy možné jej nijak napravit nebo dodatečně schválit. V případě neplatnosti by musel být učiněn nový projev vůle, který by však právní následky vázal až od okamžiku svého uzavření.

Relativní neplatnost, je neplatností, která sice nepůsobí přímo ze zákona, tedy soud k ní nepřihlíží z úřední povinnosti, ale může se jí dovolat osoba, která byla určitým projevem vůle dotčena. Relativní neplatnost postihuje vzhledem k absolutní neplatnosti méně závažné vady, jenž předpokládají osobní iniciativu účastníků. Dokud tak neučiní, má se za to, že projev vůle je platný (právní teorie hovoří o podmíněné platnosti). Dovolat se relativní neplatnosti je možné projevem vůle, jímž oprávněná osoba dává najevo, že se neplatnosti dovolává. Tento projev vůle je adresován a doručen druhé straně, tedy učiněn tzv. mimosoudním oznámením. V takovém případě je pak toto jednání neplatné od počátku, oprávněná osoba si tedy může zvolit, zda neplatnost bude uplatňovat, nebo zda ponechá projev vůle v platnosti. Není tedy ve všech případech nutné, aby relativní neplatnost zakládal výrokem o neplatnosti rozsudek soudu. Ovšem v případě, kdy by strana, již je projev vůle adresován, popírala namítanou neplatnost, má oprávněný možnost dovolat se této soudní ochrany. Komentář k občanskému zákoníku dále uvádí, že není vyloučena ani možnost dovolat se relativní

---

⁸² Srov. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xxi, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086 str. 316

⁸³ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959, str. 197

*neplatnosti v občanském soudním řízení protinávřhem, případně námitkou ve formě své obrany proti uplatněnému právu některým ze subjektů projevu vůle.*⁸⁴ V rámci ochrany právní jistoty je však tato možnost dovolat se neplatnosti časově omezené. A tedy nastávají případy, kdy se jí již dovolat nelze, viz. dále. Relativní neplatnost je možné však určitým způsobem i zhojit. Zatímco relativní neplatnost je v zahraniční právní úpravě považována za preferované řešení, náš právní řád ji zatím spojuje pouze s projevem, který je učiněn v omylu a s projevem, který nedodržuje formu, jenž si strany zvolily.

Problém u prohlášení projevu vůle za neplatný může nastat v případě, kdy si již strany na základě tohoto projevu plnily. *U absolutně neplatného projevu vůle tak vzniká povinnost si veškeré plnění vrátit, jelikož pokud by se tak nestalo, mohlo by se jednat o bezdůvodné obohacení.*⁸⁵ Pro případ, že by věc, jenž byla předmětem plnění, byla již zužitkována či zničena, navrácí se stejná hodnota, jakou měla předmětná věc. Tato hodnota se vypočítává ke dni, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo. V případě, že se jedná o neplatný projev vůle z důvodu formy, nejde o bezdůvodné obohacení. U relativně neplatných projevů vůle přináší nový občanský zákoník limit, do kterého je možné neplatnost namítat. Touto mezní dobou je okamžik, než bylo splněno. Tedy do budoucna by k bezdůvodnému obohacení u relativně neplatných projevů vůle docházet nemělo. Jelikož jednou naplněný projev vůle bude považovaný za platný.

V současné době většina vad projevu vůle zakládala absolutně neplatné právní jednání. Pouze určité a zákonem přímo vymezené případy vymezovali neplatnost relativní. Nový občanský zákoník zachová bipartici absolutní a relativní neplatnosti, avšak opouští tzv. výčtovou metodu, která je v současné době uvedena v §40a platného občanského zákoníku a přijímá praxi zahraničních právních předpisů.⁸⁶ Tedy upřednostňuje relativní neplatnost před neplatností absolutní. Soud do budoucna bude přihlížet k neplatnosti z úřední povinnosti jen ve velmi omezených případech. To znamená, že soudům odpadne velká část jejich agendy. *Soudům nebude stačit, pokud projev vůle poruší zákon, ale bude zde*

---

⁸⁴ FIALA, Josef a MILAN KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959, str. 238

⁸⁵ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník, velký akademický komentář*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7294-694-5, str. 247

⁸⁶ Srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., str. 92, § 586 - 588, 2012 dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

*muset být i s rozpor s veřejným pořádkem – principem, na kterém si naše společnost zakládá.*⁸⁷ Rozpor s veřejným pořádkem můžeme najít třeba u smluv, které někoho zavážou ke spáchání trestného činu. Tedy například smlouva, kterou se zaměstnanec veřejné služby zaváže k přijímání darů (úplatků) v souvislosti se svojí činností bude absolutně neplatnou, jelikož to nedovoluje zákoník práce. Takové jednání by narušovalo i ústavní principy a bránilo by to řádnému výkonu veřejné moci.⁸⁸

Novinkou by se mělo stát řešení případu projevu vůle, které byly učiněny pod hrozbou násilí. Platné právo je dosud spojuje s absolutní neplatností, přičemž část zdejší právní nauky dokonce dovozuje, že se nejedná o absolutní neplatnost, nýbrž o neexistenci, protože vůle jednajícího chybí. *Osnova se vrací k zásadě etsi coatsu tame voluit (třebas donucen, přece jen to chtěl), neboť donutit lze osobu i k tomu, aby jednala k svému prospěchu nebo k užitku osoby sobě blízké apod.. Pak není důvod konstruovat pro tyto případy absolutní neplatnost, nýbrž je věci donuceného, aby sám uvážil, chce-li zachovat platnost toho, co učinil pod donucením. I tu se tedy dává přednost autonomii vůle, před hlediskem zákonné šablony.*⁸⁹

Zachovaná bude i nadále povinnost soudu přihlížet k jednáním osob, které k tomuto jednání postrádají způsobilost. Tedy k jednání osob, které nejsou schopné řádně posoudit a ovládnout své jednání. Za takové osoby se i do budoucna budou považovat nezletilí, osoby, které jednájí v duševní poruše a osoby, kterým byla omezena svéprávnost. A to z důvodu, že by odporovalo veřejnému pořádku, kdyby nad těmito subjekty nebyla držena ochranná ruka.⁹⁰ Avšak soud vždy přihlédne k tomu, zda jednání, jenž tato osoba učinila, je způsobilé přivodit jí újmu a nepostačí změnit pouze rozsah opatrovancových povinností dle § 65 odstavce 1 nového občanského zákoníku. Nepřihlíží se však z úřední povinnosti k úkonům, ke kterým byl zpětně dán souhlas opatrovníka či zákonného zástupce.

---

⁸⁷ ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

⁸⁸ Srov. ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

⁸⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., str. 92, § 586 - 588, 2012 dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁹⁰ Srov. ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

3.2. Možnosti zhojení neplatnosti projevu vůle

„Povaze soukromého práva a rozumné potřebě běžných soukromých občanských styků odpovídá jako hlavní zásada pravidlo, že je namístě hledat spíše důvody pro platnost právního jednání než pro jeho neplatnost (zásada *poitius valeat actus quam pereat*)“.⁹¹ Řešením neurčitosti či nesrozumitelnosti projevu vůle nemusí být vždy jen výklad. Český právní řád k tomu užívá i další instituty.

Prvním z nich je bezesporu konverze právního jednání, která je v současné době zakotvena v §41 odstavce jedna občanského zákoníku. Konverzí dosáhnou jednající subjekty účelu, kterého zamýšleli ve svém neplatném jednání tím, že zvolí jiné jednání, které se platnosti nepřičí. Zvolený nevhodný prostředek je tak v zájmu hospodářského cíle nahrazen prostředkem jiným, vhodnějším.⁹² Vždy však velmi záleží na vůli stran a také je třeba obezřetně zkoumat, zda jsou splněny všechny předpoklady, které pro platnost náhradního právního jednání vyžaduje zákon.⁹³ Není také možné, aby náhradní jednání způsobilo širší právní následky, než jaké předpokládalo původní právní jednání. Ustanovení o konverzi můžeme najít i v úpravě německého BGB, konkrétně v § 140.

Nový občanský zákoník toto ustanovení převzal a použil jej ve svém ustanovení § 575. Avšak v současné době je možné se pouze tohoto jiného právního úkonu dovolat, do budoucna by následky tohoto jiného, dovoleného právního jednání, měly nastat automaticky. *V praxi půjde konverzi použít třeba v souvislosti s neplatnou směnkou na uznání dluhu.*⁹⁴

Důležité je si však uvědomit, že konverzi nelze ke zhojení právního jednání užít vždy. Především její užití je omezeno v případě, kdy jednající pouze učinil chybu v označení. Takové právní jednání je považováno vždy za platné, nejde totiž o omyl podstatný.

---

⁹¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., § 574 - 579, 2012 dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>,

⁹² Srov. MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5,,

⁹³ Maiciamus, D, 35,1,33pr, in FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959, I

⁹⁴ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959, I

Zásadní hledisko, tedy že v popředí by měl stát zájem osoby, která projev vůle činí, je obsaženo i v současném občanském zákoníku v § 41, který stanoví, že pokud je část právního jednání neplatná a je ji možno oddělit za účelem, že zbytek projevu vůle zůstane v platnosti, má se tak učinit. Toto ustanovení přejímá i nový občanský zákoník a to ve svém ustanovení § 576. Avšak nemůžeme neplatné ustanovení oddělit jen tak, vždy je nutné brát zřetel, zda oddělení jedné části projevu vůle nezpůsobí změnu dříve chtěného cíle. Tedy zda jednající zamýšlel důsledky, které oddělením neplatné části projevu vůle mohou nastat. Příklad najdeme třeba v rozsudku Nejvyššího soudu, který posuzoval otázku, zda lze oddělit neplatnou část nájemní smlouvy, jejímž předmětem byla nemovitost od části, jejímž předmětem byly v ní nacházející se věci movité: „*Je třeba respektovat vůli účastníků tohoto právního úkonu s přihlédnutím k účelu, jehož dosažení sledovali.*“⁹⁵ V tomto případě můžeme říct, že se právě české právo značně odklonilo od pandektního práva, které stálo na římskoprávní zásadě *utile per inutile non vitiatur* (užitečné nemá být mařeno).⁹⁶ Odlišný postoj k částečně neplatnému projevu vůle zaujímá i německý občanský zákoník. Neplatnost části právního aktu zakládá neplatnost pro celý tento akt jedině, že by přímo z vůle jednajícího vyplývalo, že může být platný i bez této části.⁹⁷

*Částečná neplatnost se však nemusí týkat jen ustanovení nebo ujednání oddělitelných od ostatního právního jednání, ale také nezákonného určení množství, časového, územního nebo jiného rozsahu.*⁹⁸ Avšak ani v tomto případě není nutné označit celé jednání za neplatné, ale soud může změnit nezákonný rozsah. Při této změně není povinen brát na zřetel návrhy stran a spravedlivě má uspořádat práva a povinnosti. Ovšem na paměti stále musí mít, zda by strany k jednání, které učinili, přistoupily, pokud by jim vada – neplatnost byla známa včas.⁹⁹

---

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 04. 2003, sp. zn, 26 Cdo 299/2002 in Beck-online.cz

⁹⁶ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959, str. 239

⁹⁷ Srov. Německo. Bürgerliches Gesetzbuch: Německý občanský zákoník. In: Berlín, 1896. § 139

⁹⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., § 574 - 579, 2012 dostupná na:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>,

⁹⁹ Srov. ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

Další možností, jak zhojit neplatné právní jednání, je jeho zpětné schválení, tzv. ratihabice. K ratihabici většinou dochází u jednání, které učinila osoba, která k nim nebyla oprávněna. Takové jednání by bylo považováno za neplatné. Avšak pokud jej posléze schválí osoba k tomu oprávněna, zůstává toto jednání v platnosti. Odloží se tak vlastně účinnost projevu vůle. Jako příklad je možné uvést situaci, kdy mandatář překročí rozsah svého zmocnění. V případě, že mandant dodatečně toto jednání schválí, nabude zpětné účinnosti. V současné době máme toto zpětné schválení upraveno v § 33 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů. Do budoucna se ratihabice využije například u nezletilců nebo osob s omezenou svéprávností, viz předchozí kapitoly.

Nelze však říci, že neplatné právní jednání lze zhojit pouze zpětně. Již v současné době především obchodní právo hojně používá tzv. Salvátorské klauzule. Princip je takový, že subjekty, které společně právně jednají, si již pro případ budoucí neplatnosti pojmu do smlouvy tzv. Salvátorskou doložku. V případě, že je určité ujednání smlouvy neplatné, nemá díky této klauzuli tato částečná neplatnost vliv na zbytek smlouvy. V doložce si strany také mohou stanovit, čím se například neplatné ujednání nahradí. Já osobně bych Salvátorskou klauzuli doporučovala pojmout do všech smluv, kterými se převádí nemovitosti, či do smluv, jejichž předmětem je majetek vyšší hodnoty. Salvátorská klauzule může vypadat například takto:

Jestliže se některé ustanovení této smlouvy ukáže jako nedovolené, neplatné nebo nevymahatelné, nebude tím dotčena platnost ani účinnost smlouvy jako celku ani jejích zbývajících ustanovení. V takovém případě smluvní strany změní nebo přizpůsobí takové nedovolené, neplatné nebo nevymahatelné ustanovení písemnou formou tak, aby bylo dosaženo úpravy, které odpovídá účelu a úmyslu stran v době uzavření této smlouvy, která je hospodářsky nejbližší neplatnému, nedovolenému nebo nevymahatelnému ustanovení, popřípadě podniknou kroky jakékoliv další právní kroky vedoucí k realizaci původního účelu takového ustanovení.

Ze zde uvedeného návrhu Salvátorské klauzule by se dalo dovodit, že ke zhojení dojde tzv. konvalidací. Neboli, že jednání, které strany mezi sebou uzavřely, zůstane nadále platné, pokud si strany jeho obsah dodatečně vyjasní.

Námítku neplatnosti je možné odstranit i jiným způsobem. Nový občanský zákoník se hlásí ve svém ustanovení § 579 odst. 1 k velmi staré zásadě, známé již římskému právu tzv. culpa in contrahendo. Tuto zásadu až do dnešních dní ctí téměř všechny právní úpravy. Tedy *v překladu je zakázáno straně, která neplatnost projevu vůle – právního jednání způsobila, aby ji namítla či z ní těžila. Odnětí práva k námítce neplatnosti se ovšem vztahuje jen k takovému právnímu jednání, jehož vada vyvolává relativní neplatnost (nenastává ze zákona), protože k absolutní neplatnosti (nastává ze zákona) se přihlíží z moci úřední. Na to poukazuje § 579 odst. 1 výrazem „námítka neplatnosti“, jímž se míní námítka jako hmotněprávní úkon ve smyslu § 587 odst. 1. Leč ani v případě absolutní neplatnosti právního jednání nemůže být straně, která neplatnost vyvolala, přiznána z neplatného právního jednání výhoda. Tím spíš platí totéž o neplatnosti relativní.*¹⁰⁰

Neplatnost je také zhojena uplynutím objektivní doby, tzv. promlčením. Po určité době, která pomine, již není možné se neplatnosti dovolat a projev vůle tak zůstává v platnosti. V České republice právní řád připouští obecnou tříletou lhůtu pro relativní neplatnost. Německý právní řád disponuje s objektivní promlčecí dobou desetiletou. Francie pro absolutní i relativní neplatnost volí polovinu, tedy pětiletou promlčení dobu.

---

¹⁰⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., § 574 - 579, 2012 dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>,

3.3. Další následky vad projevu vůle

3.3.1. Nicotnost

Věda občanského práva pracuje i s pojmem nicotného projevu vůle, kterým je projev vůle, jenž je postižen vadou základního významu. Tato vada způsobuje, že se ve skutečnosti o žádný projev vůle nejedná. (proto je přesnější jej označit za zdánlivý projev vůle, či neexistující). Občanský zákoník však nicotný projev vůle nezná, neuznává jej a případy nicotného projevu vůle zahrnuje častokrát pod neplatnost. Nicotný projev není nijak dále upraven, jelikož vada způsobuje tak rozsáhle právní účinky, že k takovému projevu vůbec nepřihlédne.¹⁰¹

Na problematiku nicotného projevu vůle jsem již ve své práci několikrát odkázala, především v první kapitole. Nový občanský zákoník totiž řeší svým způsobem sankce vadných projevů vůle. A případy, kdy projev vůle postrádá základní atributy, jako jsou určitost, vážnost a srozumitelnost, neoznačuje jej za absolutně neplatný, ale pracuje s nimi, jakoby vůbec neexistovaly. Nesmíme však zapomenout na již dříve uvedené prolomení této zásady v tzv. konvalidaci nebo činy nesvéprávných osob.¹⁰²

Nový občanský zákoník v tomto tedy navazuje právě na právní teorii a *právní jednání rozděluje na zdánlivá a neplatná. Se zdánlivým právním jednáním osnova počítá na různých místech a zpravidla jej označuje tak, že se k nim nepřihlíží. V důsledku toho jsou takové projevy vůle mimo právo a nemají právní relevanci. Jde-li např. o zdánlivé dílčí ujednání ve smlouvě, hledí se na smlouvu jako by byla od počátku bez takového ujednání a není možné dovozovat též právní následek, jaký § 576 spojuje s neplatností části právního jednání, jímž může být in eventum i neplatnost celého projevu vůle. Jiný rozdíl mezi zdánlivými a neplatnými právními jednáními se pojí s právem na náhradu škody. Striktní následek neexistence právního jednání je zmírněn podle vzoru někdejšího zákoníku mezinárodního obchodu, konkrétně dle § 31 odst. 2. Navrhuje se zavést*

---

¹⁰¹ Srov. ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xxi, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086, str. 316

¹⁰² Srov. ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník, velký akademický komentář*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7294-694-5, str. 250

*právní fikci existence právního jednání ex tunc, vyjasní-li strany dodatečně jeho neurčitý nebo nesrozumitelný obsah.*¹⁰³

3.3.2 Možnost odstoupení od smlouvy

Jak jsem již uvedla v předchozí kapitole, znalo již římské právo možnost odstoupení od smlouvy pro vadu, která spočívala v nesvobodné vůli. Tuto zásadu převzalo i naše současné právo a projev vůle učiněný pod vlivem psychického nátlaku označuje za absolutně neplatné. Subjektům, které pod nátlakem projev vůle učinily, dává však i v určitých případech možnost odstoupení od smlouvy.

K možnosti odstoupení od smlouvy pojal velmi zajímavý názor Nejvyšší soud, který jasně deklaruje, kdy je možné od smlouvy odstoupit. Kde tato možnost musí být stanovena a také zda následně zůstává projev vůle v platnosti nebo nikolivěk. „ *Podle § 48 odst. 1 ObčZ může účastník od smlouvy odstoupit, jen jestliže je to v tomto zákoně stanoveno nebo účastníky dohodnuto. Podle odst. 2, tohoto ustanovení odstoupením od smlouvy se smlouva od počátku ruší, není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak. Následkem odstoupení od smlouvy se smlouva od samého počátku (ex tunc) ruší (nestanoví-li právní předpis či dohoda účastníků něco jiného) a pokud na takto zrušenou smlouvu nebylo zatím plněno, závazek plnit odpadá. Pokud oprávnění od smlouvy odstoupit není založeno zákonem, jako je tomu v daném případě, lze možnost odstoupení dohodnout. Přitom není rozhodující, zda písemné ujednání účastníků o možnosti odstoupení je obsaženo přímo v kupní smlouvě (na téže listině), nebo v rámci jiného ujednání, popř. v samostatné dohodě. Podstatné je jen to, zda projev vůle obou účastníků (písemný) směřoval ke sjednání možnosti kupní smlouvu zrušit. Pro odstoupení od smlouvy nevyžaduje zákon obecně žádnou zvláštní formu; byla-li však smlouva uzavřena písemně, platí, že i odstoupení musí být písemné (§ 40 odst. 2 ObčZ). Odstoupení od smlouvy se jako jednostranný adresovaný právní úkon stává perfektní již tím, že dojde do dispozice (sféry)*

---

¹⁰³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., str. 89 - § 545 - 554, 2012 dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>,

adresáta. *K perfektnosti odstoupení není tudíž třeba ani souhlasu adresáta, ani rozhodnutí soudu.*¹⁰⁴

3.3.3 Relativní neúčinnost

Relativní neúčinnost je novým pojmem, který přináší s sebou zákon č. 89/2013 Sb. občanský zákoník. Není však možné říci, že tento pojem dříve platné české právo neznalo. V současné době bychom relativní neúčinnost označili za odporovatelnost, tedy jak uvádí komentář k občanskému zákoníku *institut, který věřitelům umožňuje dosáhnout ochrany proti některým právním jednáním týkajícím se majetku dlužníka, jež jsou mu na újmu. Účelem je usnadnit uspokojení věřiteli pohledávky.*¹⁰⁵

S institutem odporovatelnosti pracovalo již římské právo, které *možnost odporovat propůjčovalo jen osobám, kterým z projevu vůle hrozila nějaká škoda.*¹⁰⁶

Komentář k občanskému zákoníku označuje *odporovatelná právní jednání za jednání platná a účinná. V platnosti zůstávají i po úspěšném podání odporu. Jen jejich právní účinky se vůči věřiteli mění. Přesněji se vůči věřiteli ztrácejí. Proto již v současné době odporovatelnost označujeme za relativní bezúčinnosti či relativní neplatnost. Není přitom rozhodné, zda dlužník takový právní úkon učinil sám (právní úkon jedné strany), anebo spolu s jinými (právní úkon více stran). Odporovat lze nejen projevům vůle, na jejichž základě došlo nebo má dojít ke zmenšení majetku dlužníka (např. zcizení věci), ale všem projevům, které zmenšují nebo mají zmenšit rozsah jeho jmění, resp. majetek, popř. mají za následek, že se jeho jmění, resp. majetek nezvětší (odmítnutí dědictví, prominutí dluhu).*¹⁰⁷

Jak jsem již výše uvedla, nový občanský zákoník se rozhodl opustit pojem odporovatelnost a nahradit jej pojmem relativní neúčinností. Tuto změnu důvodová zpráva odůvodňuje tím, že *odporovatelnost je pojmem procesním, za to*

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.07.2001, sp. zn. 25 Cdo 845/2011 in Beck-online.cz

¹⁰⁵ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959, str. 247

¹⁰⁶ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5, str.108

¹⁰⁷ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník, velký akademický komentář*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7294-694-5, str. 270

*neúčinnost institutem práva hmotného. Dále také důvodová zpráva uvádí, že dosud platná úprava odporovatelnosti, kterou najdeme v § 42a současného občanského zákoníku je pouze redukovanou a málo funkční obdobou příslušné úpravy v občanském zákoníku z roku 1950.*¹⁰⁸

Nový občanský zákoník toho však přináší v problematice odporovatelnosti více, než pouze změnu názvu tohoto institutu. Hlavní změnu můžeme najít v ustanovení § 593. *„Vyhradí-li si věřitel dříve, než se jeho pohledávka stane vykonatelnou, právo dovolat se neúčinnosti právního jednání tím, že výhradu prostřednictvím notáře, exekutora nebo soudu oznámí tomu, vůči komu se neúčinnost právního jednání může dovolat, pak věřiteli lhůta k dovolání se neúčinnosti právního jednání neběží, dokud se pohledávka vykonatelnou nestane.* JUDr. Bezouška k tomu v svém článku uvádí, že *dnes se může stát, že dříve než věřitel získá exekuční titul ke své pohledávce, uplyne mu lhůta k podání odpůrčí žaloby (odporovat lze totiž pouze ty právní úkony dlužníka, které učinil v posledních třech letech počítaných od podání žaloby). Aby takovému následku věřitel do budoucna zamezil, má dle nového občanského zákoníku možnost vyhradit si dopředu právo dovolat se neúčinnosti právního jednání dlužníka, i když ještě nemá vykonatelnou pohledávku. Výhrada se činí prostřednictvím notáře, exekutora nebo soudu, který ji oznamuje tomu, vůči komu se neúčinnosti právního jednání věřitel dovolává. Lhůta k dovolání se neúčinnosti právního jednání po sdělení výhrady neběží, dokud se pohledávka nestane vykonatelnou.*¹⁰⁹

Dle důvodové zprávy k NOZ by měla být *úprava relativní neúčinnost právních jednání v občanském zákoníku využívána pouze mimo případy úpadkového řízení. Insolvenční právo by mělo i nadále postupovat podle vlastní úpravy.*¹¹⁰

---

¹⁰⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., str. 93, ustanovení § 589 - 599, 2012 dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>,

¹⁰⁹ ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

¹¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., str. 93, ustanovení § 589 - 599, 2012 dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>,

3.4. Omyl

Není možné si však myslet, že i když projev vůle bude obsahovat všechny náležitosti uvedené v první kapitole, tak jej nelze rozporovat. Vůle vnitřní a vůle projevená nemusí být totiž vždy v dokonalém souladu. V určitých situacích dochází k tzv. omylům. Omyl můžeme definovat jako nevědomý nesoulad vůle skutečné a vůle projevené. Je rozporem mezi skutečnými následky projevu vůle, a tím, co jednatel původně zamýšlel. Tedy i omyl můžeme označit za vadu.

Dle právní teorie rozlišujeme omyl vnitřní a omyl vnější. Omyl vnitřní najdeme v české právní úpravě v § 49a, kdy se jedná o nevědomý nesoulad vnitřní vůle a vnějšího projevu. Prof. Eliáš uvádí, že *takto se jednatel může mýlit, pokud jde o povahu právního úkonu, jenž činí, pokud jde o předmět, kterého se právní úkon týká, nebo pokud jde o osobu, které je právní úkon adresovaný*.¹¹¹ Vnější omyl najdeme v současném občanském zákoníku v ustanovení §45 odst. 2 a jde o případ, kdy projevená vůle je v rozporu s realitou. Což může být způsobeno nejen samotným jednatel, ale třeba i vlivem prostředků, které jednatel k dosažení cíle použil nebo vlivem jiných okolností, které nastaly během volního projevu.¹¹² Vnitřní i vnější omyl najdeme také v německé právní úpravě. Francouzské právo však případy vnějšího omylu řadí mezi tzv. absolutní omyly.

Globálně však nemůžeme říci, že každý omyl v projevu vůle je právně relevantní. Naopak rozhodující je, zda jde o omyl podstatný, tedy takový, který se přímo týká skutečnosti, jež by byla pro jeho posouzení rozhodující. Přesněji skutečnosti, kterou kdybychom jednateli na počátku náležitě a pravdivě uvedli, nebyl by býval tento právní úkon učinil.¹¹³ Současný občanský zákoník *rozlišuje mezi omylem v pravém slova smyslu, poté uvedení jiného v omyl a také omyl v pohnutce (ten není právně relevantní). Dále také užíváme pravidlo římského práva, které stanoví, že vadný důvod není na škodu*.¹¹⁴ Osoba, jež je v omyl

---

¹¹¹ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník, velký akademický komentář*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7294-694-5, str. 299

¹¹² Srov. ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník, velký akademický komentář*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7294-694-5, str. 299

¹¹³ Srov. ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník, velký akademický komentář*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7294-694-5, str.300

¹¹⁴ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5.,str.112

uvedena, může navrhopvat neplatnost projevu vůle a z tohoto důvodu má povětšinou právo odstoupit od smlouvy.

Výše uvedené má bezesporu kořeny v římském právu, kde určitou právní důležitost měl pouze tzv. *error essentialis*. *Jednalo se o omyl v povaze právního jednání, omyl v předmětu jednání a v neposlední řadě omyl v osobě jednajícího. Další omyly, jako omyl ve vlastnostech člověka nebo věci nebyly již považované za podstatné, jedinou výjimkou byl omyl, jenž spočíval v pohlaví kupovaného otroka.*¹¹⁵

V případě tedy, že jednající projevilsvoji vůli v podstatném omylu, který vycházel ze skutečnosti, jenž byla pro tento projev rozhodující, a druhý účastník ji v jednáním záměrně vyvolal s úmyslem tento omyl navodit, je celý tento projev vůle neplatný. Stejný závěr judikoval i Nejvyšší soud, který omyl podstatný definuje „*jako speciální vadu vůle ve vztahu k ust. § 37 obč. zák. Právní podstata omylu ve vůli spočívá v tom, že jednající měl nesprávnou, resp. nedostatečnou představu o právních účincích právního úkonu. Omyl ve vůli je právně významným, tj. má za následek neplatnost právního úkonu jen tehdy, jestliže jej jednající osoba učinila v omylu vycházejícím ze skutečnosti, jež je pro právní úkon rozhodující (podstatný omyl) a bez něhož by k právnímu úkonu nedošlo, přičemž osoba, které byl právní úkon určen, tento omyl vyvolala anebo o něm alespoň musela v době právního úkonu vědět (muselo jí to být - objektivně posuzováno - zřejmé). Omyl je u právního úkonu rozhodující (podstatný), týká-li se právního důvodu (error in negotio, tj. vůle jednající osoby byla zaměřena k jinému právnímu úkonu), předmětu, a to buď totožnosti předmětu (error in corpore) nebo podstatné vlastnosti předmětu (error in qualitate), osoby (error in persona), popř jiné skutečnosti, která byla pro uskutečnění právního úkonu podle projevené vůle subjektu rozhodující.*¹¹⁶ V současné době bylo tedy možné dovolat se omylu v případě, že jednajícího do tohoto omylu uvedla druhá strana. Novinkou, kterou přináší nový občanský zákoník je řešení situace, kdy jednající byl v omyl uveden třetí osobou. V takovém případě dle § 585 budeme zkoumat, zda druhá strana měla s jednáním třetí osoby něco společného a postačí, pokud o činu třetí osoby věděla, nebo musela vědět. Pokud tomu tak je, má jednající možnost se dovolat

¹¹⁵ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5.,str. 160

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.03. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2987/2000, in Beck-online.cz

omylu i v této situaci. Toto ustanovení tedy zužuje koncept omylu v podobě, jaké jej známe dnes a podporuje to moje stanovisko uvedené v první kapitole této práce.

Avšak je nutno vždy také posuzovat, zda byl projev vůle učiněn v důsledku omylu, nebo zda šlo o úmyslné uvedení druhého v omyl, tzv. podvod. Nejvyšší soud tento podvod označil za tzv. lest.¹¹⁷ Tedy situaci, kdy druhá strana záměrně předstírá existenci něčeho, co neexistuje, nebo naopak existenci zastírá. Lest je v tomto případě požadována za jednání podvodné, nepoctivé, proradné a zároveň nečestné. V dřívějších dobách byl podvod v obchodních stycích považován za něco dovoleného, v římském právu téměř za něco přirozeného. Až v roce 68 př. n.l. byla zavedena ochrana proti podvodnému jednání. V současné době je dle mého názoru podvod chápán v našem právním řádu jako vada projevu vůle, stejně tak na to nahlíží i zahraniční, např. německý právní řád. Nový občanský zákoník dle § 585 však jednání v omylu z důvodu lsti označuje za neplatné, i kdyby se omyl měl týkat pouze vedlejší okolnosti, přičemž pokud se o lest nejedná, má osoba jednající v omylu pouze právo na přiměřenou náhradu.

Není však možné si myslet, že každý, kdo učiní nějaké právní jednání v omylu, tak se na tuto skutečnost může vymluvit. I nadále zůstává v platnosti povinnost, aby každý, kdo určitým způsobem jedná, jednal s obvyklou mírou, vynaložil obvyklou péči a opatrnost, se kterou se v soukromém styku počítá u osoby průměrných vlastností, dle §4 nového občanského zákoníku. Přesněji jak uvádí také rozsudek Nejvyššího soudu: *„O omluvitelný omyl, kterým je pravidelně omyl jednající osoby týkající se skutkových okolností (error facti), pak nepochybně nejde, byl-li omyl jednající osoby zaviněn její nedbalostí při využití možnosti ověřit si skutečnosti rozhodné pro uskutečnění zamýšleného právního úkonu. Jinak řečeno, o omyl, který lze omluvit, nepůjde tehdy, měla-li jednající (a omylu se pak dovolávající) osoba možnost se takovému omylu vyhnout vlastní pečlivostí při seznání skutečností rozhodujících.*¹¹⁸

Z výše uvedeného jasně plyne, že existence vad projevu s sebou přináší velkou řadu různých sankcí. Tyto sankce jsou často podobné i v jiných právních řádech. Avšak nemohou být stejné, jelikož v každém státě se občanský zákoník

---

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.11. 2001, sp. zn. 26 Cdo 2310/2000, in Beck-online.cz

¹¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.02.2009, sp. zn. 33 Odo 1560/2006 in Beck-online.cz

vytvářel za jiné historické a politické situace. U nás nově přicházející občanský zákoník přináší s sebou i některé změny, avšak to podstatné ponechává, tedy že na vady projevu vůle a jejich řešení bychom se měli zaměřit až naprosto v poslední řadě. Tedy měli bychom se snažit co nejdéle udržet v platnosti záměr, který měly subjekty právního jednání ve chvíli, kdy projev činily.

4. Závěr

Ve své diplomové práci jsem se snažila z širšího hlediska rozebrat problematiku projevu vůle a to včetně některých konkrétnějších vymezení tohoto institutu. Jak totiž vypovídá hned první kapitola, je projev vůle tím nejzákladnějším prvkem lidského chování. A nejen lidského chování, dává také základ soukromému právu, jelikož je základem právního jednání. Pokud však chceme právní jednání zkoumat, je třeba začít od základu. Osobně za základ právního jednání považuji právě onu vůli, kterou subjekty dávají okolí na srozuměnou a která je zároveň v souladu s jejich vůlí vnitřní. Právě k takové vůli jsme došla pomocí srovnání teorií právního jednání. Bohužel po vymezení mám za to, že není možné se přiklonit ani k teorii vůle avšak ani k teorii projevu. Ale je nutno mezi nimi najít rovnováhu. Za svou jsem tedy pojala teorii důvěry, která řeší vztah vnitřní vůle a vůle projevené poměření principů hodnot, které jsou v teleologickém pozadí právního institutu právního jednání.

Podle mého názoru by však nebylo možné jasně, uceleně a výstižně projev vůle definovat, kdybychom si na začátek nevymezili základní náležitosti projevu. Tedy prvky, bez kterých projev vůle nemůže existovat, přesněji nemůže být za projev vůle považovaný. Za tyto základní náležitosti považuji dle dikce zákona svobodu, vážnost, určitost a srozumitelnost vůle. Není však možné opomenout náležitosti, kterými musí disponovat subjekty, jež projev vůle činí a také velmi podstatnou je forma, ve které je projev vůle učiněn. Dle kapitoly pojednávající o první z těchto náležitostí – svobodě je patrné, že za svobodný projev vůle považujeme takový projev, kdy se subjekt samostatně rozhodne a své rozhodnutí svobodně projeví. Jak je tedy z předešlé věty patrné, projev vůle, který byl učiněn pod psychickým nátlakem či pomocí fyzického donucení není možné považovat za svobodný a to stejné platí i o projevu vůle, který je učiněn v tísní.

Při vymezení svobody projevu jsem se pozastavila i nad judikaturou, která má za to, že v případě, kdy původcem bezprávné výhrušky je třetí osoba, jedná se se o neplatnost projevu vůle jen v situaci, kdy o tom druhý subjekt právního jednání ví nebo toho využil. Já osobně s tímto názorem nemohu souhlasit, a proto jsem si ve své práci dovolila i odkázat na stanovisko profesora Fialy či doktora Vrchy, kteří mají za to, že v případě, kdy je projev vůle učiněn pod bezprávnou

výhrůžkou, svoboda vůle osoby činící projev vůle absentuje a je naprosto lhostejné, kdo je původcem výhrůžky.

V kapitole pojednávající o druhé náležitosti projevu vůle, jsem za vážný projev vůle označila takový, který má za cíl způsobit právní následky, jež jsou v souladu s vnitřním úmyslem jednajícího. Zaměřila jsem se také na zvláštní případy projevu vůle související s vážností a to sice simulací a disimulací. A pomocí německého práva jsem se snažila vymezit pojem mentální rezervace.

Projev vůle, který nevzbuzuje pochybnosti o tom, co mělo být opravdu projeveno, je možné označit za určitý. V souvislosti s určitostí jsem se ve své práci na chvíli zastavila i u judikátu, který stanoví, jak určitý by měl být návrh na zápis nemovitosti do katastru nemovitostí dle platné judikatury. Jako nepostradatelnou složku projevu vůle jsem si vymezila srozumitelnost projevu, která je kladena především na jazykovou stránku.

Opomenout však nesmím ani náležitosti, které souvisí se subjektem činící projev vůle. Těmito subjekty mohou bezesporu být pouze osoby fyzické nebo osoby právnické, jejichž přesné vymezení najdeme v zákoně. V souvislosti s fyzickými osobami jsme se zaměřila na jejich způsobilost k právním úkonům. Také jsem nastínila možnosti, díky kterým je možné nabýt způsobilosti dříve, než to zákon předpokládá a pozastavila jsem se u novinky, kterou přináší nový občanský zákoník, tedy u možnosti dodatečného zhojení projevu vůle, který učinila osoba k tomu nezpůsobilá. U právnických osob se má za to, že způsobilost nabývají založením, ale pokusila jsem se zohlednit i situace, ke kterým právnická osoba nenabude způsobilosti nikdy.

U formy projevů vůle jsem se snažila vymezit teorii konsenzualismu a formalismu. Přičemž osobně mám za to, že občanský zákoník by měl více stavět na teorii konsenzualismu a vycházet tak vstřícně zájmům občanů. Ale jsem si plně vědoma, že v rámci principu právní jistoty a ochrany třetí strany to není vždy možné. Dále jsem se snažila vymezit formu písemnou, ústní a konkludentní. Přičemž právě poslední jmenovaná je často opomíjenou.

V případě, že by některá z výše uvedených náležitostí nebyla provedena způsobem, který zákon požaduje, nemusí to být vždy hned důvodem pro neplatnost projevu vůle. Naopak především nový občanský zákoník pracuje

s požadavkem, aby co nejvíce projevů vůle bylo uchováno v platnosti. Tohoto cíle dosahujeme různými způsoby, za ten nejdůležitější však považuji výklad vůle, kterému jsme věnovala celou druhou kapitolu své práce. Nepředpokládala jsem však, že právě výklad obsáhne podstatnou část mé diplomové práce. Zároveň jsem si však plně vědoma, že určité pasáže věnované výkladu bylo možné hlouběji rozpracovat. Mám však za to, že by tak došlo k výraznému překročení a vybočení z vymezeného rámce. V této kapitole jsem se především snažila pracovat s rozsudky jednotlivých soudů, které dle mého názoru nejlépe mapují problematiku výkladu. Po celou dobu bylo mojí snahou vyhledávat jednotlivé problémy, které mohou nastat v souvislosti s projevem vůle a najít na ně řešení pomocí výkladu. Velkou část jsem věnoval pravidlu contra proferentem, které stanoví, že pokud některý subjekt použije při projevu vůle formulací či pojmů, které lze vykládat rozdílně, vykládají se v neprospěch osoby, která jich použila.

V kapitole o výkladu jsem se snažila více pracovat se zněním nového občanského zákoníku. Právě díky srovnávání současné úpravy občanského a obchodního zákoníku s NOZ a judikaturou jsem došla k závěru, že tolik obávaný nový občanský zákoník zase tolik změn nepřináší. A často vychází z logických předpokladů. Či dokonce odstraňuje nesoulad judikatury se současnými právními normami.

Bohužel, i když občanské právo začíná preferovat snahu udržet právní jednání v platnosti, stále nastávají situace, které zakládají neplatnost projevu vůle. V některých případech je možné tuto neplatnost zhojit, v jiných případech to již možné není. Právě tyto následky jsem se pokusila shrnout v poslední kapitole své práce.

Na začátek kapitoly jsem si vymezila rozdíl mezi absolutní neplatností a neplatností relativní. Absolutní neplatnost, tedy neplatnost ze zákona, je nezhojitelnou a soudy k ní přihlíží z úřední povinnosti. Za to relativní neplatnosti je možné se pouze dovolat a to i mimosoudní cestou. V současné době téměř většina vad vyvolává neplatnost absolutní, což by se do budoucna mělo změnit. Jak jsem již uvedla, nový občanský zákoník klade větší důraz na vůli stran, proto jim ponechá větší prostor pro uvážení, které jednání chtějí za platné ponechat a které již ne. Právě tento krok je velkým sblížením s evropskými zákoníky, jako je BGB či Code Civil.

Neplatnost však je možné i zhojit. Zhojení však nemusí nastat jen zpětně, ale může být ujednáno i předem. V rámci zpětného zhojení jsem ve své práci pracovala např. s pojmem konverze, kdy strany dosáhnout zhojení projevu vůle tím, že neplatný projev nahradí projevem jiným. Dále pak ke zhojení může dojít pomocí oddělení neplatných projevů vůle od celku, avšak pouze v případě, kdy i po oddělení má projev vůle následky takové, které měl mít na začátku, tedy před oddělením. Zapomenout však není možné také na ratihabici, čili zpětné schválení projevu vůle, jež učinila osoba k tomu neoprávněná, osobou oprávněnou. Vadám se však dá i předcházet a to například pomocí tzv. Salvátorské klauzule, jejíž podobu jsem si zkusila i ve své práci navrhnout.

V případě, že se v projevu vůle vyskytnou vady, nemusí to vždy znamenat pouze neplatnost projevu vůle, ale právní věda pracuje i s pojmy nicotnost nebo možnost odstoupení od smlouvy. Nicotnost však ve svém pravém smyslu není dle občanského práva uznávaným pojmem a je zahrnována pod neplatnost, částečně s ní však pracuje nový občanský zákoník. Co však nesmím opomenout zmínit, je problematika relativní neúčinnosti. Současný zákoník relativní neúčinnost označuje jako odporovatelnost. Nelze však mluvit o odporovatelnosti ve smyslu, jak ji známe dnes. Do budoucna si může věřitel předem stanovit právo dovolat se neúčinnosti právního jednání dlužníka a to i v případě, kdy nemá vykonatelnou pohledávku. Tímto způsobem by se mělo předejít situacím, kdy věřitelům, než získali exekuční titul, uplynula lhůta k podání odpůrčí žaloby.

Na úplný závěr své práce jsem pojednala o omylu, podvodu a lsti. Původně jsem přemýšlela, zda by právě omyl neměl být spíše řazen do kapitoly, pojednávající o svobodné vůli. Ale jelikož lest a podvod zakládají spíše důvody neplatnosti právního jednání, rozhodla jsem se jej zařadit na konec mé práce.

V celé své práci jsem se snažila komparativně pracovat s právní úpravou římského práva. Použila jsem některé srovnání s obecným zákoníkem občanským, často odkazovala na současné právní předpisy a hojně pracovala s novým občanským zákoníkem. V některých případech jsem se snažila porovnat naši právní úpravu s právní úpravou německou a francouzskou. Dovolím si tedy na závěr shrnout, že i přes společné základy, které má kontinentální právní systém především díky právu římskému a v podstatě také díky velmi podobně až shodně definovaným náležitostem projevu vůle. Můžeme i tak, především u následků

projevu vůle, najít velkou řadu odlišností. Troufám si říci, že je to způsobeno historickým vývojem v naší zemi. Opětovné přiblížení však přináší nový občanský zákoník, a to zejména v ohledu na princip smluvní volnosti a většího důrazu na autonomii vůle.

Summary:

This thesis deals with the issue of an expression of a will as a part of a law act – legal action. These two concepts are widely known in the public and usually used as identical. The New civil code (act. no. 98/2012 Coll.) does not use the concept of legal act anymore and uses the concept of legal action known from the former law. However, it is not possible to consider these two concepts as identical ones. The legal action as understood in the New civil code brings broader consequences than the concept of legal act does in these days. However, it does not imply that such consequences are not connected to legal act as well. They were usually omitted or considered to be obvious.

The aim of the thesis is an expression of a will regardless of the fact whether as a part of a legal act or legal action.

The first chapter focuses on the expression of a will; an inner will and a will shown to the others. But the centre points of the chapter are requirements to an expression of a will; its freedom, seriousness and certainty. The chapter deals with the requirements to a subject and form of a will expression.

However, there can be a situation when the expression of will has got some imperfections, so there are tools for interpretation of a will under the Czech law. These interpretation tools helps to get the results a subject intended by his actions and keep the presentation of will valid. This is the main reason why the second chapter deals with the issue of interpretation of will.

Third, and the last chapter of the thesis deals with the issue of additional possibilities for rectification of imperfection of an expression of will, as well as impossibility for rectification and invalidity of an expression of will.

Seznam použité literatury

1. Monografie:

ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA a Daniela ŠUSTROVÁ. *Občanské právo pro každého*. 4/2013. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1. ISBN 978-80-7478-013-4

ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník, velký akademický komentář*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7294-694-

FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, 2 v. ISBN 978-807-3573-959

FIALA, Josef. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 3., opravené a doplněné. Brno: Nakl. Doplněk, 2002, 433 p. ISBN 80-723-9111-9

HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 2., rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, xx, 1320 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 80-717-9740-5.

KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0177-5,

KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI, 2005, 3 v. ISBN 97880735712761

MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2011, xviii, 276 s. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-382-0

MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s. ISBN 978-80-904083-9-5

Renault-Brahinsky: *Droit des obligations*, Vydavatelství:Gualino, Paříž 2008, 5. vydání, str. 89 a § 1341 a § 1397 Code civil

SAVIGNY.F.K. *Systém des heutigen Römischen Rechts*. 3, sv.1. Vydavatelství Veit und Comp, Berlin 1840

SOUČKOVÁ, Marie. *Zákoník práce: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001, xxi, 908 s. ISBN 80-717-9341-8

SVOBODA, Emil: *Vůle vnitřní a vůle projevená právním činem*, Praha 1911,

ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xxi, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086 ,(§ 1 – 459)

2. Odborné články, příspěvky a kvalifikační práce:

Balák, František. Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu. Svazek 15. 2. vydání. Praha: C.H.BECK.2002

MACUR, Josef. Lze posuzovat procesní jednání stran podle ustanovení hmotného práva o vadách právních úkonů?. *Právní rozhledy*. 1995, roč. 1995, č. 11., str. 440

PILÍK, Václav. Výklad právních jednání contra proferendum. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 2012, č. 6., s. 199

VRCHA, Pavel. K otázce neplatnosti právního úkonu pro nedostatek svobody vůle. *Právní rozhledy 2/2010*. roč. 2010, č.2.

3. Zákony:

German civil code – Übersetzung des Bürgerlichen Gesetzbuches, Translation provided by the Langenscheidt Translation Service. Translation regularly updated by Neil Musset, juris GmbH, Saarbrücken 2009, anglický překlad BGB dostupný na http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/index.html

Obecný zákoník občanský, [online]. [cit. 2013-05-17]. Dostupné z: http://www.vakobobri.cz/e107_files/public/agbg_1933.pdf

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

4. Rozhodnutí soudů:

Nález Ústavního soudu, IV. ÚS 182/01, [188/2001 USn.]

Nález Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 436/05 dostupné na Beck-online.cz

Nález Ústavního soud ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. II. ÚS 517/06, in Beck-online.cz

Nález Ústavního soudu ze dne 20.02.2001, sp. zn. II ÚS 315/2000 in Beck-online.cz

Rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 4 CZ 61/1986

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 08. 2009, sp. zn. 31 Cdo 135/2007 in Beck-online.cz

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 9. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2781/99 in beck-online. cz

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 09. 12. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1522/96 in <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/bezpravna-vyhruzka-a-opravneny-natlak-59629.html>

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. února 2001, sp. zn. 22 Cdo 2651/99 in Beck –online.cz

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 04. 2003, sp. zn, 26 Cdo 299/2002 in Beck-online.cz

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2001, sp. zn. 22 Cdo 1236/2001 in Beck-online.cz

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 03. 2004, sp. zn. 33 Odo 17/2002, in Beck-online.cz

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.02.2009, sp. zn. 33 Odo 1560/2006 in Beck-online.cz

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.03. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2987/2000, in Beck-online.cz

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.07.2001, sp. zn. 25 Cdo 845/2011 in Beck-online.cz

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.11. 2001, sp. zn. 26 Cdo 2310/2000, in Beck-online.cz

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp.zn. 28 Cdo 864/2008, [C 6608]

5. Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2013 Sb., K §545 – 554, 2012 dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

6. Internetové zdroje

<http://iuridictum.pecina.cz/>